

VYSOKÁ ŠKOLA KREATIVNÍ KOMUNIKACE

Katedra literární tvorby

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Iniciace v Dantově Novém životě
jako hranice mezi středověkem a
renesancí / La Vita Nuova**

2024

Bohumil Kuzebauch

VYSOKÁ ŠKOLA KREATIVNÍ KOMUNIKACE

Katedra literární tvorby

Literární tvorba

Literární tvorba

**Iniciace v Dantově Novém životě jako
hranice mezi středověkem a renesancí / La
Vita Nuova**

Praktická část: La Vita Nuova

**Teoretická část: Iniciace v Dantově Novém životě
jako hranice mezi středověkem a renesancí**

Autor: Bohumil Kuzebauch

Vedoucí práce: Mgr. Richard Müller, Ph.D.

2024

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně a že jsem uvedl všechny použité prameny a literaturu, ze kterých jsem čerpal. Stvrzuji, že všechny odevzdané výtisky mé bakalářské práce se shodují s elektronickou verzí v informačním systému VŠKK a souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely studia a výzkumu.

V Praze dne.....

Podpis autora:

Rád bych tímto poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Richardu Müllerovi, Ph.D. za rady, ochotu a konzultace v průběhu zpracování práce.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá zasvěcením a iniciačními hranicemi přítomnými v raném díle Danta Alighieriho *Nový život* a jejich vztahem k literárně-historickému kontextu.

Stěžejním dílem pro naši interpretaci je *Román zasvěcení* Daniely Hodrové, které je také teoretickým východiskem. Na základě tohoto interpretačního rámce je poté *Nový život* zkoumán s jeho symboly a hranicemi zasvěcení, přičemž sekundární literatura zabývající se Dantovým *Novým životem* jako takovým či jeho vybranými aspekty je oporou při tomto snažení. Sekundární literatura věnující se literárně-historickému kontextu poté pomáhá porovnat nalezené iniciační hranice s proměnou určitých literárních principů.

Praktickou částí této práce je prosimetrická novela „La Vita Nuova“ psaná v rámci studia na VŠKK. Její formální struktura je hluboce inspirovaná strukturou *Nového života* a její hlavní téma je reakcí na Dantovo dílo a určitým dialogem s ním.

Klíčová slova

Dante, zasvěcení, hranice, symbol, renesance, středověk, esoterismus, iniciace

ABSTRACT

This bachelor's thesis examines the initiation and borders of initiation present in Dante Alighieri's early work *The New Life* and their relation to the literary-historical context.

The central work for our interpretation is Daniela Hodrová's *Román zasvěcení*, which provides us with a theoretical starting point. Based on this interpretive framework, *The New Life* is then explored with its symbols and borders of initiation, with secondary literature dealing with Dante's *The New Life* as such or with selected aspects of it supporting us in this endeavour. The secondary literature dealing with the literary-historical context then help us to compare the borders of initiation we have found with the transformation of certain literary principles.

The practical part of this thesis is a prosimetric novelette “La Vita Nuova”, written in the context of a study at the VŠKK. Its formal structure is deeply inspired by the structure of *The New Life* and its main theme is a reaction to and a certain dialogue with Dante's work.

Keywords

Dante, initiation, border, symbol, renaissance, middle ages, esoterism

OBSAH

1.	ÚVOD	9
2.	ESOTERISMUS V NOVÉM ŽIVOTĚ	10
3.	SYMBOLIKA VNITŘNÍHO PROSTORU.....	11
3.1	Číselná symbolika: číslo devět	12
3.2	Barva	13
3.3	Kruh.....	14
3.4	Astrologie	14
3.5	Vize	15
3.6	Abstraktnost	15
4.	STRUKTURA DÍLA	16
4.1	Uspořádání básnických celků.....	17
4.2	Prozaické členění.....	18
5.	HRANICE ZASVĚCENÍ.....	19
5.1	Selva oscura.....	20
5.1.1	Akcidence v substanci.....	21
5.2	Paní, jež víte, co je láska pravá	22
5.3	Vize smrti a skutečná smrt	23
6.	AUTOBIOGRAFIE A HRANICE	24
7.	STŘEDOVĚK A RENESANCE V INICIAČNÍM KONTEXTU.....	25
7.1	Autobiografie charakteru.....	26
7.2	Nové pojetí básníka	27
8.	ZÁVĚR	29
	SEZNAM LITERATURY	30
	Prameny.....	30
	Sekundární literatura	30
	PRAKTICKÁ ČÁST	31

1. ÚVOD

Jméno Dante Alighieri vzbuzuje u mnoha čtenářů nejen úžas, ale i hrůzu (snad by se dalo říci až bázeň), která se pojí s jistou úctou, již si jeho dílo pro sebe vydobylo. Řekne-li kdo, že četl *Božskou komedii* nebo že se o ni zajímá, hledí na něj mnozí s obdivem, či jindy s jistou nedůvěrou. A mnohdy příliš nesejde na tom, zda se jedná o kruhy literatury znalé, v ní vzdělávané a zběhlé, nebo o kruhy, jejichž kontakt s literaturou je spíše okrajový. *Božská komedie* je jednoduše dílo, jehož název má zvuk. Jak je to však s *Novým životem*, krátkou knihou a prvním Dantovým uceleným dílem, které předznamenává *Božskou komedii* a které je i jejím počátkem a východiskem?

Nový život se rozhodně nedočkal takového respektu jako jeho větší a epičtější sestra *Božská komedie*, ba dokonce si zachoval pouhý zlomek její slávy. Jeho název nerezonuje, jeho vyslovení nemá takový dopad a lidé ho mnohdy ani neznají, přestože se jedná o dílo, jež zaujímá v Dantově tvorbě souměřitelné postavení jako *Portrét umělce v jinošských letech* v tvorbě Jamese Joyce, knize mezi čtenáři dobře známé.

V této práci se pokusíme přednést argumenty, které si nekladou za cíl zpopularizovat *Nový život*, ale na jejichž základě se pokusíme vyzdvihnout literárně-historickou důležitost tohoto díla a načrtnout cestu a směr, kterým by se další bádání mohlo ubírat, což by v posledku mohlo vést k širší recepci *Nového života*.

Naším hlavním předpokladem, na jehož základě budeme tuto práci budovat a který budeme současně podrobněji zkoumat, je chápání iniciační hranice v *Novém životě* jako hranice literárně-historické, hranice mezi středověkem a renesancí. K tomuto chápání docházíme na základě esoterického charakteru díla, jehož tématem je zasvěcení a také na základě významu *Božské komedie* a osoby jejího autora, Danta Alighieriho, pro literární historii, která k nim často přistupuje jako k dílu a autorovi na hranici epoch.

Značná část použité literatury bude ze zahraničních zdrojů v anglickém jazyce vzhledem k nedostatku potřebné literatury v jazyce, ve kterém je tato práce psána, tedy v češtině. Mnohé pramenné citace jsou poté citovány v jazyce původním (toskánštině), neboť tak navazujeme na tradici Dantovského bádání.

2. ESOTERISMUS V NOVÉM ŽIVOTĚ

[...] sempre lo litterale dee andare innanzi, sì come quello ne la cui sentenza li altri sono inchiusi, senza lo quale sarebbe impossibile ed inrazionale intendere a li altri, e massimamente a lo allegorico. È impossibile, però che in ciascuna cosa che ha dentro e di fuori è impossibile venire al dentro, se prima non si viene al di fuori [...].¹

„[...] doslovný smysl by měl být vždy na prvním místě, protože je smyslem, v němž jsou ostatní smysly obsaženy a bez něhož by nebylo možné a logické věnovat se ostatním smyslům, zvláště pak alegorickému. Nebylo by to možné, protože jako u všeho, co má vnitřek a vnějšek, není možné dospět k vnitřku, aniž bychom nejprve dospěli k vnějšku [...],“ píše Dante ve svém encyklopedickém spisu *Convivio*.²

Vytyčuje zde hranice mezi doslovným smyslem textů a smysly ostatními. Či jinak, příznačněji pro náš účel: mezi tím, co je vnější a tím, co je vnitřní. Pokračuje tak ve středověké tradici četby Bible, která se řídila poučkou: „Littera gesta docet, quod credas allegoria; moralia quid agas, quo tendas anagogia.“³

Dante však s poučkou zachází dál a vymaňuje ji z čistě biblického interpretačního rámce, čehož si všímá i francouzsko-egyptský filozof, orientalista a esoterický badatel první poloviny 20. století René Guénon ve své knize *L'Ésotérisme de Dante*.⁴

Čtyři interpretační smysly jsou dle Danta přítomny i v nebiblických textech. Tedy i v textech, jichž byl sám strůjce. Guénon odsud vychází a ptá se po podstatě těchto smyslů v *Božské komedii*: „Všichni se shodují na doslovném smyslu básnického narativu a obecně uznávají filozofický (či spíše filozoficko-teologický) smysl, stejně jako politický a sociální; počítáme-li však doslovný smysl, jsou to pouze tři a Dante nám radí hledat smysl čtvrtý. Jaký to může být?“⁵

Na položenou otázku si vzápětí odpovídá, přičemž těžiště čtvrtého smyslu spatřuje v iniciační interpretaci díla. A navazuje tvrzením, že bez esoterického (iniciačního) čtení lze zbytek smyslů uchopit jen z části a nikoliv v jejich celistvosti, neboť je jim principem a tmelem.

---

¹ Alighieri, Dante. *Il Convivio*. Ed. G. Busnelli, G. Vandelli. Florencie: Felice Le monnier: 1964. [online].

² Alighieri, Dante. *Il Convivio (The Banquet)*. Přel. Richard H. Lansing. New York: Garland: 1990. [online], přel. autor.

³ „Písmo [doslovný smysl] učí fakta; alegorie, čemu máš věřit. Morální smysl, co máš dělat a anagogie, v co máš doufat.“ (přel. autor)

⁴ Guénon 1996, s. 1.

⁵ Guénon 1996, s. 2, přel. autor.

Svou tezi opírá Guénon o hned několik argumentů, které dále rozvíjí v jednotlivých kapitolách. Mezi ně patří například Dantovo zaujetí numerologií, kosmickými cykly nebo jeho sepětí s některými dobovými esoterickými skupinami.⁶

Vrátíme-li se však k úvodní citaci z Dantova *Convivia*, neměli bychom ponechat rozdělení textových smyslů na „fuori“ a „dentro“, tedy „vnější“ a „vnitřní“, bez povšimnutí. I to totiž může být teoretickým pilířem pro iniciační interpretaci Nového života.

Esoterismus (z řeckého *esoterikós* – „náležející vnitřku“, „vnitřní“) tuto dichotomii zákonitě také dodržuje, neboť jeho předpokladem je existence esoterického, vnitřního, jemuž je protikladem vnější, exoterické. A k těmto dvěma kategoriím se úzce pojí také „iniciace“ (z latinského *initium* – „počátek“, „vchod“), díky které je „adept“ schopen přechodu od vnějšího k vnitřnímu, z exoterického k esoterickému.⁷

Přeorientujeme-li směr vybraných Guenónových tezí od *Božské komedie* k *Novému životu* a přidružíme-li k nim Dantovo chápání „vnějšího“ a „vnitřního“, vyjeví se iniciační smysl, jímž můžeme *Nový život* interpretovat, nejen jako možný a nosný, ale i jako podstatný při snaze uchopit dílo jakožto celek.

3. SYMBOLIKA VNITŘNÍHO PROSTORU

Nove fiato già appresso lo mio nascimento era tornato lo cielo de la luce quasi a uno medesimo punto, quanto a la sua propria girazione, quando a li miei occhi apparve prima la gloriosa donna de la mia mente, la quale fu chiamata da molti Beatrice li quali non sapeano che si chiamare. Ella era in questa vita già stata tanto, che ne lo suo tempo lo cielo stellato era mosso verso la parte d'oriente de le dodici parti l'una d'un grado, sì che quasi dal principio del suo anno nono apparve a me, ed io la vidi quasi da la fine del mio nono. Apparve vestita di nobilissimo colore, umile e onesto, sanguigno [...].⁸

---

⁶ Guénon 1996.

⁷ Hodrová 1993, s. 11.

⁸ Alighieri 2016b, s. 4, kap. II. Český překlad: „Devětkrát už po mém narození vrátilo se nebe světla svým krouživým pohybem téměř na totéž místo, když se mým očím po prvé zjevila světlá paní mé mysli, kteréž mnozí říkali Beatrice, nevědouce, co tím dějí. Ona pak byla v tomto životě již tak dlouho, že za její dobu hvězdné nebe postoupilo na východ o dvanáctinu jednoho stupně, takže se mi zjevila skoro na počátku devátého roku a já ji spatřil na konci svého devátého. Zjevila se přioděna barvou nejšlechtnější, pokornou a počestnou, barvou krve [...].“ (Alighieri 1944, kap. II, str. 17.)

Hned první setkání mladičského adepta-Danta s pannou a zasvětitelkou Beatricí se odehrává v sevřeném prostoru iniciačních symbolů.⁹ Je prvním zasvětitelským momentem při dlouhé pouti adepta-Danta, která se pokračuje za hranice *Nového života* a končí v Ráji *Božské komedie*. Je prvním setkáním s prostorem za oponou. Prvním setkáním s vnitřním, esoterickým prostorem. A také prvním nádechem adepta-Dantova *Nového života*, před nímž „by se mohlo čísti jen nemnoho“¹⁰.

Vnější prostor zde podléhá rozkladu (či možná přiléhavěji a zároveň paradoxně: absolutnímu sjednocování) ve prospěch prostoru vnitřního, jehož intenzita nabourává běžný řád, chod světa a který silně vyjevuje svou dosud neodhalenou imanenci ve vnějším prostoru skrze symboly, exoterická vyjádření vnitřního. Prostorem a časem ohraničený symbol je tak zprávou o nekonečném božském. Podobně jako o tom můžeme číst ve verši zhudebněného textu Josefa Kainara *Chvilé chvíl*: „vesmír do růže se úží“¹¹.

Jako taková, je výše citovaná pasáž esoterickou symbolikou přepjatá. Může tak posloužit jako výchozí bod při snaze popsat různé iniciační symboly, s kterými *Nový život* pracuje. V následujících podkapitolách se tak pokusím některé z těchto symbolů přiblížit.

3.1 Číselná symbolika: číslo devět

Adept-Dante zakončuje svůj devátý rok života a Beatrice je na jeho počátku, když se poprvé střetávají. Osudové setkání je tak zpečetěno významově zatíženým číslem, symbolem vnitřního prostoru. Není to však ani zdaleka naposledy, kdy se číslo 9 v *Novém životě* objevuje.

Je vlastní samotné struktuře díla, jak o tom bude zevrubněji pojednáno dále, v několikařech časových údajích,¹² objevuje se v souvislosti s pozicí Beatrice v adeptem-Dantem zmíněném serventesu¹³ a v mnohých dalších případech. „S výjimkou velmi krátkého

---

⁹ Pojmy „adept“, „panna“, „zasvětitelka“ či „bytost středu“ jsou pojmy převzaté z monografie Daniely Hodrové *Román zasvěcení* (Hodrová 1993). V této práci budu nadále užívat termínu „adept-Dante“ k odlišení literární postavy Danta od Danta autora vzhledem k iniciační povaze textu a adeptské roli literárního Danta v něm.

¹⁰ Alighieri 1944, s. 17, kap. I.

¹¹ Flamengo 1972.

¹² Nadmíru vypovídajícím příkladem hovořícím za vše nám budiž výňatek ze třetí kapitoly, v němž adept-Dante nachází numerologickou souvislost čísla devět s prorockým snem, ve kterém se mu zjevuje „una figura d'uno signore“ (Alighieri 2016b, s. 8, kap. III), „podoba vladaře“ (Alighieri 1944, s. 19, kap. III.), sama personifikovaná láska. Adept-Dante zde s hledáním této souvislosti zachází až do krajnosti: „A ihned jsem o tom začal přemýšlet a shledal jsem, že hodina, v níž se mi zjevilo to vidění, byla hodina čtvrtá; takže zjevno jest, že to byla první hodina z devíti posledních hodin nočních.“ (Alighieri 1944, s. 20, kap. III.)

¹³ Alighieri 1944, s. 22–23, kap. VI.

úvodního odstavce je to první slovo textu¹⁴ a devítce dokonce adept-Dante věnuje i jednu z kapitol *Nového života*, na kterou upozorňuje i dantovský badatel John Kleiner pro výsostnou a nápadnou pozici této kapitoly v kontextu celkové struktury díla.¹⁵

Číslo devět se tak stává dominantním symbolem zasvěcení, skrze nějž vnitřní prostor vyzařuje do prostoru vnějšího. Stává se pečetí proroctví a validuje iniciační a esoterickou hodnotu daných zkušeností, když je posvěcuje svou přítomností. Zároveň je však číslem těsně spjatým s Beatricí, jejíž „božskost“¹⁶ je jím umocňována.

A je to právě kapitola XXIX, v níž se dle Howe vyjevuje, že Beatrice je pro adepta-Danta analogií božského. Howe píše: „She is an analogue of the God who is Love as surely as she is nine.“¹⁷

3.2 Barva

Barva hrála ve středověkém světě důležitou roli. Heraldika i ikonografie rozpracovali své uzavřené významové systémy a pravidla tvorby do detailů. V těchto systémech měl každý tvar, každá figura, ba dalo by se říci i každý tah svůj význam a své specifické čtení. Právě tak i barva.¹⁸

Renesanční alchymie, esoterická nauka par excellence, pracuje se třemi fázemi při honbě za kamenem mudrců – hnědou (hnutí), bílou (čistota) a červenou (krev).¹⁹ Bílá barva je i znakem Beránka božího, Ježíše Krista, jehož mučednickou krví označují křesťané „své veřeje“. Bílá a červená jsou ale také barvy, v nichž se Beatrice adeptu-Dantovi zjevuje.

V úvodním úryvku této kapitoly můžeme číst, o „nejšlechetnější“, „pokorné“ a „počestné“ barvě krve, v které ji spatřil přioděnou. Tak se děje hned při jejich prvním setkání. Když adept-Dante spatřuje Beatrici podruhé, nemá na sobě „panna nejšlechetnější“ již „barvu krve“, ale zjevuje se „přioděna barvou jak sníh bělostnou“.²⁰

Červená i bílá předznamenávají Beatricinu smrt (červená) a její vstup na nebesa (bílá) a jsou tak formou proroctví. Zvláště nápadný je pak vztah barvy šatů, v nichž adept-Dante

¹⁴ Na tuto skutečnost upozorňuje Kaye Howe ve svém rozboru „Dante’s Beatrice: The Nine and the Ten“ (Howe 1975, s. 366)

¹⁵ Adeptův-Dantův exkurz do smyslu čísla devět a jeho spjatosti s Beatricí v kapitole XXIX stojí bezprostředně za zpravením o Beatricině skutečné smrti, k níž se adept-Dante odmítá obsáhleji vyjádřit. Této skutečnosti se budeme věnovat dále v kapitole pojednávající o iniciačních hranicích v Novém životě. (Kleiner 1990, s. 92-94.)

¹⁶ Howe užívá termín „divinity“. (Howe 1975, s. 367.)

¹⁷ „Beatrice je stejně tak analogií Boha – to jest Lásky – jako devítkou.“ (Howe, s. 367, přel. autor.) Howe zmíněnou kapitolu označuje jako XXX. (Howe 1975, s. 367.)

¹⁸ Hodrová 1993, s. 214–215.

¹⁹ Hodrová 1993, s. 22.

²⁰ Alighieri 1944, s. 19, kap. III.

spatřuje Beatrici poprvé ve skutečnosti a poprvé ve snu, kdy je „rouškou jak krev lehce pozahalenou“²¹ Ve snu, který předznamenává panninu smrt.

3.3 Kruh

I kruh je významným motivem Nového života, který se vyjevuje jako motiv iniciační. Kruh nemá začátek ani konec a všechny body kružnice mají do středu kruhu stejnou vzdálenost. Není proto divu, že esoterická symbolika jej užívá k označování vnitřního, posvátného, božského. Tohoto motivu si v Dantově díle všímá i René Guénon v souvztažnosti s číslem 22.²²

Číslo 22 je dle Guénona pro dantovskou numerologii významné a důvod této jeho závažnosti spočívá ve spjatosti s jiným symbolickým a významově zatíženým číslem – číslem 7. Středověká matematika užívala tato dvě čísla k výpočtu obvodu kruhu.²³ Užita v numerologickém smyslu tak kruh znázorňují.²⁴

Ačkoliv *Nový život* není číslem 22 protknut jako takovým, motiv kruhu v něm přesto sehrává důležitou roli. V úvodním úryvku této kapitoly čteme o „krouživém pohybu“ „nebe světla“, tedy Slunce. Motiv kruhu je tak přítomen už při prvním setkání adepta-Danta s Beatricí.

Kruh se však projevuje i jako samostatně stojící symbol, k němuž odkazuje i adeptův-Dantův zasvětitel – Láska – a ztotožňuje se s ním, když praví: „Ego tanquam centrum circuli, cui simile modo se habent circumferentiae partes; tu autem non sic.“²⁵

3.4 Astrologie

Pohyby vesmírných těles podtrhují iniciační závažnost daných částí adepty-Dantovy cesty. První setkání s Beatricí je provázeno astrologickými jevy – výslovně zmíněný pohyb Slunce okolo země k naznačení devíti let a postoupení hvězdného nebe o dvanáctinu stupně na východ.²⁶ Ale také numerologicko-astrologické ukotvení Beatriciny smrti spolu s vysvětlením její spjatosti s číslem 9 v kapitole XXIX.²⁷

---

²¹ Alighieri 1944, s. 19, kap. III.

²² Guénon 1996, s. 48.

²³ Číslo 22 se dělilo 7. Tento proces se dnes již neužívá a k výpočtu obvodu kruhu se užívá Ludolfovo číslo.

²⁴ Guénon 1996, s. 48.

²⁵ „Jsem jako střed kruhu, k němuž jsou (všechny) části obvodu ve stejném poměru; ty však nejsi takový.“ (Alighieri 1944, s. 29, kap. XII.)

²⁶ Alighieri 1944, s. 17, kap. II.

²⁷ Alighieri 1944, s. 61, kap. XXIX.

3.5 Vize

Vize jsou stěžejními částmi *Nového života*, kterými se mimo jiné zabývá i dantovský badatel Jerome Mazzaro ve své monografii *The Figure of Dante: An Essay on The Vita Nuova*. Při jejich zkoumání navazuje na Singletonovo rozdělení vizí do dvou skupin²⁸ a dělí vize na vize-sny a vize nesnové.²⁹

Sny se pak zvláště odlišují od nesnových vizí v tom, že omezují možnost subjektu (adepta-Danta) reagovat v nich na základě rozumu. Mazzaro poté cituje Akvinského, který se ke snům vyjadřuje takto: „úsudek intelektu je ztížen potlačením smyslu,“ a dodává, že jakýkoliv rigorózní rozbor logiky snů sezná tuto logiku vadnou.³⁰ Sen je však také jednoduše poznatelný dle toho, že subjekt si jde lehnout do postele a usíná, jako je tomu v kapitole III.³¹

Do snů vstupuje zasvětitel-Láska a zjevuje adeptovi-Dantovi proroctví – exoterická vyjádření vnitřního prostoru. Prostor snů je silně symbolický a obskurní, jak jej popisuje Mazzaro.³²

V nesnových vizích, jako je vize v kapitole IX, je adept-Dante plně při vědomí a zasvěcování tak probíhá s ním duchapřítomným. Zasvětitel-Láska se zde odívá do chatrného šatu poutníka (o sobě samém je poutník také významově zatíženou postavou iniciačního charakteru) a ukazuje adeptu-Dantovi cestu k vnitřnímu prostoru doprovázející tento záměr těmito slovy: „Io vengo da quella donna la quale è stata tua lunga difesa, e so che lo suo rivenire non sarà a gran tempi; e però quello cuore che io ti facea avere a lei, io l'ho meco, e portolo a donna la quale sarà tua difensione, come questa era.“³³

3.6 Abstraktnost

Abstraktnost Dantova textu je dalším důkazem jeho hlubokého důrazu na esoterismus, který je pro něj *integrální*. Esoterismus jakožto nauka o věcech skrytých je zároveň naukou o věcech přesahujících hmotu, materii, tělo, které jsou naopak vnější, exoterické. Co je

---

²⁸ K Singletonovu rozdělení se vyjadřuje i John Kleiner a pro své potřeby navrhuje ještě jiné členění, o kterém bude v této práci řeč v kapitole zabývající se strukturou *Nového života* a které pro nás bude svou povahou zásadnější.

²⁹ Mazzaro 1981, s. 5.

³⁰ Mazzaro 1981, s. 4, přel. autor.

³¹ Mazzaro 1981, s. 4.

³² Mazzaro 1981, s. 5.

³³ Alighieri 2016b, s. 28, kap. IX. „Já přicházím od paní, jež ti dlouho byla záštitou, a vím, že se s ní ještě dlouho neshledáš; a proto mám s sebou srdce, jež jsi jí dal z mého přičinění, a nesu je k paní, jež bude tvou záštitou, jako byla ona.“ (Alighieri 1944, s. 26, kap. IX.)

abstraktní, je tak nad tímto hmotným, je zbaveno pout matérie, je blíže či splývající s vnitřním, esoterickým.

Tato abstraktnost pak konkrétně vyplývá z internalizace adeptova-Dantova života zapříčiněné potřebami autobiografie, která si bere za vzor Augustinova *Vyznání*.³⁴ Touto potřebou je pak vytyčení bodu, k němuž má autobiografie směřovat a který je v *Novém životě* abstraktní, nehmotné povahy, čině tak v jistém smyslu abstraktním i okolní prostředí.

Víme, že se děj odehrává ve Florencii, přesto však není Florencie sama jmenována a dozvídáme se to pouze díky popisu řeky, která Florencií protéká. A jak píše Giuseppe Mazzotta o této řece: „A ve skutečnosti používá Dante tento obraz především proto, že měl inspiraci a jeho slova k němu přicházejí se stejnou silou a přirozeností, s jakou plynou vody řeky.“³⁵

Pro adepta-Danta není důležité vyložit vše do nejmenšího detailu včetně zevrubných popisů krajiny, města, atd. Důležité je „podati [...] smysl“³⁶.

4. STRUKTURA DÍLA

Posvátná čísla se opakují v architektuře chrámu stejně jako v Dantově *Božské komedii*.³⁷

Nejsou to však pouze čísla a s nimi spojená numerologie, která tvoří pojítko mezi Dantovým dílem a architekturou gotických katedrál. Jsou to i „vznosné linie gotických věží a oken, směřující svými špicemi k Bohu“³⁸ a „oltář“³⁹, k němuž jsou symboly soustředěny a který „je Kristem, místem, na němž leží Spasitelova hlava, [...] hrobem Krista, z něhož vstal vzkříšený“⁴⁰.

Vzhledem k prosimetrickému vyprávění *Nového života*, jak zdůrazňuje John Kleiner ve svém odborném eseji *Finding the Center: The Revelation and Reticence in the Vita Nuova*, je nutné se zaměřit nejen na strukturu básní jakožto celku, ale i na strukturu prozaických částí, která byla badateli mnohdy opomíjena.⁴¹

---

³⁴ O tomto více v patřičné kapitole této práce.

³⁵ Mazzotta 2014, s. 8, přel. autor.

³⁶ Alighieri 1944, s. 17, kap. I.

³⁷ Hodrová 1993, s. 17.

³⁸ Hodrová 1993, s. 18.

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ Kleiner 1990, s. 87.

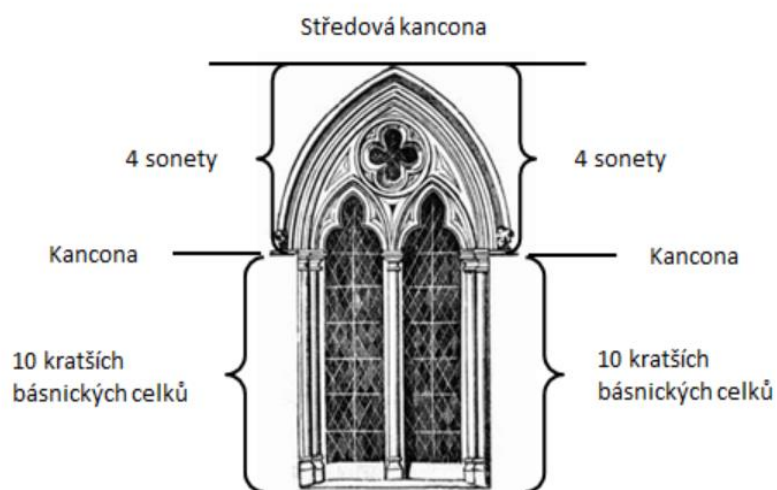
4.1 Uspořádání básnických celků

Symetrického uspořádání básnických celků si jako první povšiml italský básník, učenec a zakladatel tajné společnosti karbonářů (společnosti příznačně esoterické) Gabriele Rossetti.⁴² Tři dokončené kancony rozčleňují zbylé kratší básnické celky (balatu, nedokončenou kanconu a 26 sonetů) do dvou skupin o deseti a dvou skupin o čtyřech kratších básnických celcích v symetrickém uspořádání se středem v druhé dokončené kanconě, kanconě středové.

Můžeme říci, že první i druhá polovina básnických celků *Nového života* směřuje ke svému vrcholu totožnou měrou, jakou se vzpínají esotericky zatížené „vznosné linie gotických oken“ k bodu svého lomu, který je prstem vztyčeným k nebi. Není tedy i středová kancona *Nového života* tímto pomyslným prstem?

Při uspořádávání básnických celků Dante neopomíná ani esoterickou číselnou symboliku. S Beatricí silně spjaté číslo devět se zde vyjevuje v počtu sonetů před první dokončenou kanconou i v počtu sonetů za třetí dokončenou kanconou, k nimž je v obou případech doplněn básnický celek jiného typu (jednou balata, podruhé nedokončená kancona), čímž se oba dané úseky uzavírají každý v 10 celků. Podobně se *Božská komedie* uzavírá ve sto zpěvů přidáním jednoho zpěvu nad rámeček iniciačních třiceti tří v první ze tří částí, v Pekle. Devět je i básnických celků mezi první a třetí dokončenou kanconou.

Také číslo tři má v uspořádání básní svůj prostor, přihlédneme-li k dokončeným kanconám členícím zbylé básnické celky, neboť ty naplňují právě tento počet.

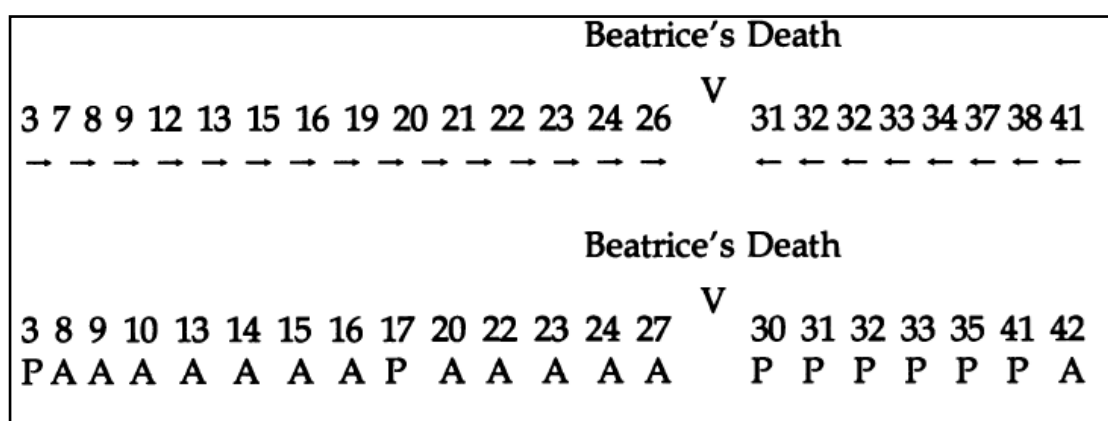
Obrázek 1 („Znaky a prvky gotické architektury“. Krušnohorský poutník. [online].)

⁴² Kleiner 1990, s. 85.

4.2 Prozaické členění

Kleiner ve své eseji, v níž se snaží vypátrat centrum, střed, *Nového života*, věnuje prozaické části a její struktuře značnou část své práce a vyzdvihuje její důležitost při tomto pátrání. Této Kleinerově snaze se budeme věnovat ještě dále v kapitole zabývající se iniciační hranicí *Nového života*.

Při odkrývání logiky, která stojí za strukturou prozaické části *Nového života*, jsou pro Kleinera důležité dvě figury. První z nich souvisí s pozicí Dantových „divisioni“, tedy prozaických útvarů vázaných na daný básnický celek, které slouží k významovému rozčlenění básně do jednotlivých sémantických částí.⁴³ Druhou Kleinerem zmiňovanou figurou jsou úvodní formulace kapitol, v nichž je zarážející nápadné opakování zejména dvou slov „appresso“ a „poi“.⁴⁴ Obě tyto figury v sobě reflektují a reagují na skutečnou smrt Beatrice.⁴⁵

Obrázek 2 (Kleiner 1990, s. 88.)

První z dvou schémat obrázku 2 představuje pozici jednotlivých „divisioni“ vůči básnickým celkům, k nimž se vážou. U šipek směřujících doprava následuje daná „divisione“ ZA básnickým celkem, u šipek směřujících doleva se pak nachází PŘED básnickým celkem. Tento posun Dante dokonce sám popisuje, když píše: „E acciò che questa

⁴³ K tomuto členění více Kleiner 1990, s. 87.

⁴⁴ Kleiner 1990, s. 87–88. „Ačkoli se oba termíny často používají zaměnitelně, ‚appresso‘ má poněkud širší sémantický rozsah: může se vztahovat nejen k časovým, ale i prostorovým vztahům. [...] Neboť ‚appresso‘ naznačuje jak plynutí času, které pozorovatele od události vzdaluje, tak také naznačuje přibližování se k objektu; v prostorovém kontextu je význam ‚appresso‘ úzce spjat se slovesem ‚appressare‘ (přibližovat nebo blížít se).“ (Kleiner 1990, s. 89, přel. autor.)

⁴⁵ Kleiner rozlišuje mezi Beatricinou „skutečnou smrtí“ a „vizí smrti“. Reaguje tak na svého předchůdce Singletona, který rozlišoval vize v *Novém životě* v intencích dvou kategorií a to „visioni“ a „imaginationi“. (Kleiner 1990, s. 86.) Ke Kleinerově rozlišení a jeho významu pro naše zkoumání se zevrubněji vrátíme dále, v příslušné kapitole.

canzone paia rimanere più vedova dopo lo suo fine, la dividerò prima che io la scriva; e cotale modo terrò da qui innanzi.“⁴⁶

Druhé schéma zobrazuje proměnu úvodních formulací na počátku kapitol, kdy „P“ je „poi“ a „A“ je „appresso“. I zde si můžeme povšimnout nápadné změny, kterou v tomto rámci přináší Beatricina skutečná smrt. K ní jsme se dosavadním „appresso“ i s jeho prostorovým významem přibližovali,⁴⁷ ale nyní se hlavnímu středu prozaické části vzdalujeme.

5. HRANICE ZASVĚCENÍ

Hranice jako prostor před a po zasvěcení, prostor mezi exoterickým a esoterickým, prostor, při jehož přechodu se z adepta stává zasvěcený, je v iniciační literatuře prostorem významově exponovaným, k němuž adept od počátku směřuje. Při hledání této hranice v *Novém životě* však můžeme narazit na obtíže s tím spojené.

Jak zmiňuje a proti čemu se vymezuje John Kleiner v již zmíněné eseji *Finding Center: The Revelation and Reticence*, mnozí badatelé hledali tuto hranici, střed, „center“, čistě ve vztahu k básnickým celkům a skrze ně. Tento přístup poté vede k domněnce o jednom přesně definovatelném a daném středu – kanconě, v níž je prorokována Beatricina smrt.⁴⁸

Kleiner toto pojetí napadá a upozorňuje na kapitolu týkající se skutečné Beatriciny smrti, která se dle něj stává středem prozaické části. Tím se tedy představa o jednom přesně definovatelném a daném středu rozpadá a vede k možnosti dvou konkurenčních středů, hranic, k čemuž se Kleiner vyjadřuje těmito slovy: „Neboť každý z obou vzorců [básnická a prozaická struktura] nachází jiný bod zvratu [hranice] Nového života, implikují oba vzorce nedokonalost svého konkurenta. Stejně jako ‚decentrovaný‘ básník, kterého lituje Láska, postrádá Nový život stabilitu danou jedním autorizujícím středem.“⁴⁹

Dochází-li tedy Kleiner ve svém formálním rozboru k závěru, že není pouze jednoho středu, ale nachází-li sám centra dvě, je na místě otázka, zda středů, či na tomto místě vskutku příznačněji – hranic – není ještě více. S odpovědí může pomoci i poslední kapitola *Nového*

---

⁴⁶ Alighieri 2016b, s. 126, kap. XXXI. „Aby se ta kanzona po svém zakončení jevila tím spíše vdovou, rozdělím ji před napsáním; a takto se pak zachovám i nadále.“ (Alighieri 1944, s. 63, kap XXXI.)

⁴⁷ Viz poznámka 44.

⁴⁸ Kleiner 1990, s. 87.

⁴⁹ Kleiner 1990, s. 90.

života: „Appresso questo sonetto apparve a me una mirabile visione, ne la quale io vidi cose che mi fecero proporre di non dire più degnamente trattare di lei.“⁵⁰

Adept-Dante na tomto místě předznamenává *Commedii*. Pro nás je však tato pasáž podstatná vzhledem k tomu, co z ní vyplývá – adept-Dante není schopen o Beatrici pojednat hodněji, je stále nedokonalý, ještě není kruhem, ještě neprošel konečnou hranicí do samého středu a nesplynul s ním. Ba co víc, opět se zde objevuje „appresso“, o němž jsme pojednali v kapitole zabývající se strukturou *Nového života* a které poukazuje na objekt budoucí, něco k čemu lze směřovat, přibližovat se. Další zasvěcování tak adepta-Danta stále ještě čeká, nyní však za hranicemi textu, někde dále v budoucnosti. Tím se vyjevuje hranice třetí, dlící kdesi za vyprávěním.

Vzhledem k obtížím spjatým s pátráním po jedné centrální hranici, při jejímž přechodu by adept-Dante dosáhl vnitřního prostoru a na základě posledního vybraného úryvku, je namístě chápat *Nový život* jako dílo, které své hlavní zasvěcení teprve očekává. Zasvěcení, po němž bude adept-Dante schopen o Beatrici pojednat hodněji. Zasvěcení do nové poetiky.

Nový život je tedy dílem zobrazujícím iniciaci k iniciaci. Je paralelou Pekla *Božské komedie*, vnějšího prostoru zasvěcení, prostoru, který ač je jednoznačně mimo prostor vnitřní, o vnitřním prostoru vydává několikerá svědectví. Jedním z takových svědectví Pekla o Ráji je například jeho uspořádání do tvaru kuželu, který zrcadlově přiléhá na kužel Ráje. Jim je pak za střed a plochu zrcadla Očistec tvořící hranici.⁵¹

Absencí jedné centrální hranice je také posilován význam celého množství hranic menších, které adepta-Danta dovádějí blíže k naznačené hranici dlící v budoucnosti. Některé vybrané menší hranice si přiblížíme.

5.1 Selva oscura

Nel mezzo del cammin di nostra vita
mi ritrovai per una selva oscura,
ché la diritta via era smarrita.⁵²

---

⁵⁰ Alighieri 2016b, s. 168, kap. XLII. „Po této znlce zjevilo se mi vidění zázračné, v němžto jsem viděl věci, které mě přiměly k předsevzetí, že nepromluvíím již o té bytosti blahoslavené, dokud bych o ní nedovedl pojednati hodněji.“ (Alighieri 1944, s. 78, kap. XLII.)

⁵¹ Hodrová 1993, s. 204.

⁵² Alighieri, Dante. „La Divina Commedia di Dante Alighieri: Complete“. *The Project Gutenberg*. [online], zpěv I, Peklo. „V půl naší zemské pouti když se vkročí, / já octnul jsem se v tmavém, pustém lese, / neb cesta pravá zmizela mi z očí.“ (Alighieri 2016a, s. 5, Peklo, I.)

„*Selva oscura* byla lesem ryze vnějším“⁵³ popisuje Daniela Hodrová první část Pekla *Božské komedie*. Je to prostor, který postrádá indicie vnitřního prostoru a je tak prostorem bloudění, prostorem před setkáním se zasvětitel. Jakmile se začnou objevovat indicie vnitřního prostoru, stává se les empirický, ryze vnější, lesem mystickým.⁵⁴ Přejít z empirického lesa do lesa mystického můžeme označit za přechod menší hranice, kterou je adept-Dante nucen (nucen, neboť tento přechod není plně volní) překročit.

Paralela *selva oscura*, ryze vnějšího lesa, je i v *Novém životě*. V kapitole II se mladý adept-Dante poprvé setkává s pannou a zasvětitelkou Beatricí.⁵⁵ Je to první moment iniciace a také vůbec první moment zaznamenaný. Vše, co se událo před touto událostí, je opomenuto a nevyřčeno.

Důvodem, jak z naší interpretace textu vyplývá, je absence indicí vnitřního prostoru před prvním setkáním adepta-Dante s Beatricí a tedy bloudění, které tomuto setkání předchází. Absentují-li tedy tyto indicie před „touto částí knihy Dantovy paměti“⁵⁶, pak ani není nutno, aby se těmito událostmi adept-Dante zabýval, neboť by neposloužily k vyjevení iniciačního smyslu *Nového života* a byly by tak nadbytečné. A tedy stejně tak, jako se vnitřní prostor nachází někde v budoucnu za hranicí vyprávění, nachází se ryze vnější les kdesi v minulosti před hranicí vyprávění, ponechán tam jako nadbytečný a dále nepotřebný.

Tato první iniciace se odehrává v adeptových-Dantových devíti letech. Tento věk považovala dobová teologie za věk rozumu a adept-Dante je tak schopen dle scholastické tradice převést citlivou vzpomínku v intelekt.⁵⁷

5.1.1 Akcidence v substanci

Problematikou citlivé paměti a intelektu⁵⁸ vycházející z filozofie Tomáše Akvinského a jejího vztahu k autorovu-Dantovu *Novému životu* se zabývá Mazzaro zevrubněji. Pro naše účely je tento vztah zajímavý zvláště při snaze pochopit roli Lásky jakožto zasvětitel, o němž adept-Dante píše: „Mohlo by zde zapochybovat někdo [...], že mluvím o Lásce, jako by to byla věc o sobě, a nejen pouhá substancí myslivá, nýbrž jako by to byla substancí tělesná;

---

⁵³ Hodrová 1993, s. 176.

⁵⁴ Hodrová 1993, s. 175.

⁵⁵ Alighieri 2016b, s. 4–5, kap. II.

⁵⁶ Alighieri 1944, s. 17, kap. I. (Volná parafráze)

⁵⁷ Mazzaro 1981, s. 6–7.

⁵⁸ V Mazzarově překladu do angličtiny „sensitive memory“ a „intellectual“. (Mazzaro 1981, s. 3–4.)

což ovšem je po pravdě nesprávné, poněvadž Láska není na světě o sobě jakožto substancí, nýbrž je akcencí v substancí.“⁵⁹

A hovoří-li adept-Dante o Lásce jako o akcenci v substancí, odkazuje tak k pojmu Tomáše Akvinského. Ten pokládá citlivou vzpomínku za počátek veškerého pozemského vědění. Citlivá vzpomínka je uchopením (apprehension) jednotlivostí ve vztahu k minulé zkušenosti a skrze „ratio“ se posouvá do intelektu, který je božské, věčné povahy. Příčina citlivé vzpomínky a minulé zkušenosti je však omezená časem, nahodilá, akcidentní – odtud akcidence.⁶⁰

Je-li tedy Láska pro adepta-Danta akcencí v substancí, pak je v našem chápání zhmotněnou indicií vnitřního prostoru, figurou zasvětila, který nyní rozumem vybaveného adepta-Danta vede k vnitřnímu prostoru, intelektu, ale sama bytostí středu není.

5.2 Paní, jež víte, co je láska pravá

Ma di s'ì' veggio qui colui che fore
trasse le nove rime, cominciando
„Donne ch'avete intelletto d'amore“.⁶¹

Táže se adepta-Danta v Očistci *Commedie* jedna z duší. Adeptova-Dantova potřeba zmínit zde kanconu *Nového života*⁶² pramení z důležitosti, kterou v ní spatřuje, jakožto kancony vyjadřující stilnovistické pojetí lásky nejryzeji.⁶³ Samotný fakt, že adept-Dante dává této kanconě prostor i v *Commedii* je ale také výrazem jeho vztahu k tomuto textu jako k trvajícím hodnotě, jejíž obsah má moc člověka očist'ovat.⁶⁴

---

⁵⁹ Alighieri 1944, s. 55, kap. XXV.

⁶⁰ Mazzaro 1981, s. 3–4.

⁶¹ Alighieri, Dante. „La Divina Commedia di Dante Alighieri: Complete“. *The Project Gutenberg*. [online]., Očistec, XXIV. „Však rci mi, jsi-li ten rty jehož zlaté / neznámé dosud světa rýmy dýší: / Ó paní, které plamen lásky znáte!?“ (Alighieri 2016a, s. 347, Očistec, XXIV.)

⁶² Vrchlický překládá incipit kancony svrchu řečené jako *Ó paní, které plamen lásky znáte*, v překladu Emanuela Frynty, s nímž pracuje antologie Václava Černého a Jiřího Pelána je pak incipit přeložen jako *Paní, jež víte, co je láska pravá*, v překladu Emila Janovského pak *Paní, jež o lásce už zvěsti máte*.

⁶³ Černý 2020, s. 41.

⁶⁴ „Ó bratře, pravil, ted' zřím uzal pravý, / jenž Notáře, mne a Guittona vázal, / že nestihli jsme sloh tvůj sladkohravý. // Ted' zřím, že píšete, co Amor kázal, / že vaše péra jdou jen za ním s péčí, / ten nedostatek naši cenu smazal. // Kdo nad to vzlétá, byť i touhou větší, / ten rozdíl slohu nechápe již více.' – / Jak upokojen ztichl touto řečí.“ (Alighieri 2016a, s. 347, Očistec, XXIV.) Sladkohravým slohem je pak míněn stilnovismus, dolce stil novo, sladký nový styl, třetí škola italských básníků v národním jazyce, do níž Dante spadá. (Černý 2020, s. 25.)

Prvním takto očištěným je však sám adept-Dante, kterého v kapitole XIX přepadne chuť promluvit veršem. Než tak ale učiní, přemítá po několik dní, a teprve poté kanconu započne.⁶⁵ A je to právě toto přemítání a přemýšlení nad láskou, které se na adeptově-Dantově cestě objevuje nově. Láska byla dosud mimo adeptovu-Dantovu vůli, bůh Lásky se mu zjevoval svévolně a adept-Dante pouze zapisoval slova, která k němu přicházela. Zde překračuje hranici a začíná nad Láskou přemítat.⁶⁶

Jeho překročení této hranice je však stále imperfektní, nedokončené, neboť jeho jazyk, „jako by se byl rozhýbal sám od sebe“⁶⁷ a vyřkl incipit následné kancony. Nedokonalost přechodu této hranice tak koresponduje s nedokonalostí zasvěcení, která je *Novému životu* vlastní.⁶⁸

5.3 Vize smrti a skutečná smrt

V kapitolách zabývajících se formální strukturou *Nového života* jsme pojednali o dvou středech, které z rozboru prozaických a básnických částí vyplývají. Jeden z těchto středů, vize Beatriciny smrti, je středem struktury tvořené básnickými částmi, druhý, střed prozaický, se pak nachází v místě Beatriciny skutečné smrti. Zatímco vize Beatriciny smrti je vyjevující, pojednání o skutečné smrti je zdrženlivé a adept-Dante se mu spíše brání.⁶⁹

Přidržíme-li se Mazzarova poznatku o snech a nesnových vizích, který jsme přiblížili v patřičné kapitole, můžeme některé jeho prvky aplikovat i zde. Vize Beatriciny smrti, v níž je adeptův-Dantův úsudek upozaděn, je mimovolní a zároveň silně vyjevující, je v ostrém protikladu skutečné Beatriciny smrti, k níž se adept-Dante může vyjádřit volně, ale rozhoduje se tak neučinit a namísto toho se o kapitolu později věnuje exkurzu do významu čísla 9. Exkurzu, který se doposud neuchopené, ale neustále nás provázející, číslo 9, pokouší intelektuálně pojmut.

Tento kontrast nevolního s volným, neintelektuálního s intelektuálním, (jenž má svůj nedokonalý, imperfektní zárodek v kanconě svrchu řečené – *Paní, jež víte, co je láska pravá*, – a následně je dokonáván, avšak nedokonán, v bezprostředně následujících znělkách, které

---

⁶⁵ Černý 2020, s. 41.

⁶⁶ Mazzotta 2014, s. 16.

⁶⁷ Alighieri 1944, s. 40, kap. XIX.

⁶⁸ Pojem „nedokonalost“ užíváme ve smyslu podobném slovu „nedokonaný“ – umožňující další konání vedoucí k završení, dokonání, dokonalosti. Dante užívá termínu „perfetto“, s nímž Kleiner ve své eseji pracuje a který rozebírá. (Kleiner 1990, s. 95–96.)

⁶⁹ Kleiner 1990, s. 90–91. Odtud (vyjevující a zdrženlivé) také podnázev Kleinerovi eseje – *Revelation and reticence in the Vita Nuova*.

Lásku filozoficky zpracovávají a uchopují ji⁷⁰), je dle našeho názoru způsoben symbolickou smrtí samotného adepty-Danta úzce navázaného na pannu-Beatrici, neboť její skutečná smrt je symbolickou smrtí neintelektuálnímu a nevolnímu jeho samého.⁷¹

Adeptova-Dantova čistě pozemská pouť smrtí panny-Beatrice končí a začíná zde básník nový, upínající svůj zrak k nebesům, na nichž Beatrice nyní dlí, a adept-Dante touží dojít za touto andělskou pannou. V *Novém životě* pak tato iniciace vrcholí ke konci knihy, kde ve znelce kapitoly XLI čteme o vizi, v níž Beatrice sedí u Božího trůnu a adept-Dante se rozhoduje se s ní zde setkat⁷² a obrácením se k naději, jedinému pohledu do budoucnosti, který *Novým život* skýtá.⁷³ Zde se Dante odvrací od paměti,⁷⁴ kterou je samotný text otevřen: „In quella parte del libro de la mia memoria dinanzi a la quale poco si potrebbe leggere, si trova una rubrica la quale dice: *Incipit vita nova.*“⁷⁵

6. AUTOBIOGRAFIE A HRANICE

Zvláštní a samostatnou kapitolou budiž kapitola zabývající důležitostí chápání *Nového života* jakožto autobiografie. Abychom mohli plně pochopit rozdělení východisek v *Novém životě* do dvou kategorií, jak o tom bude pojednáno v příslušné kapitole, musíme nejdříve porozumět implikacím spojeným s tímto žánrem.

Jak upozorňuje dantovský badatel Giuseppe Mazzotta ve své kapitole o *Novém životě* v knize *Reading Dante, Nový život* kráčí v tradici provensálských básníků, kteří opatrovali své básně krátkými texty o vlastním životě.⁷⁶ Stává se tak autobiografií, či jak samotný její název napovídá: vitou.⁷⁷ A jako autobiografie, soubor básní opatřen souborem prozaických výkladů vlastního života, je *Nový život* modelován na základě nejvýznačnějšího autobiografického textu středověku: Augustinových *Vyznání*. Přičemž pro Augustina je hlavním středem textu,

---

⁷⁰ *Láska a srdce ctí věc jedna jsou* (Alighieri 1944, s. 43, kap. XX.) a *Lásku má paní ve svých očích nese* (Alighieri 1944, s. 44, kap. XXI.)

⁷¹ Srovnání Mazzotta 2014, s. 7.

⁷² Mazzotta 2014, s. 10.

⁷³ Mazzotta 2014, s. 10–11.

⁷⁴ Paměť je pro Danta zásadním tématem, k němuž se blíže vyjadřují jak Mazzotta (Mazzotta 2014) tak Mazzaro (Mazzaro 1981). V naší práci není pro zevrubnější rozbor dantovské paměti prostor ani nezbytný důvod, a tak pro přiblížení tématu odkazujeme na tyto dva badatele a jejich texty.

⁷⁵ Alighieri 2016b, s. 2. „V této části knihy mé paměti, před níž by se mohlo čísti jen nemnoho, je záhlaví, jež zní: *Incipit vita nova.*“ (Alighieri 1944, s. 17, kap. I.)

⁷⁶ Mazzotta 2014, s. 7.

⁷⁷ Šidák 2013, s. 98.

okolo nějž je zbytek koncipován, náboženská konverze, symbolická smrt, nový život.⁷⁸
V našem chápání pak také zasvěcení.

Mazzotta dále mluví o dvou hlasech, které jsou pro autobiografii jakožto žánr zásadní. Prvním je hlas vypravěče, který je nad vyprávěním a který vyprávění uspořádává, hlas, který se ohlíží zpět. Druhý je pak hlas subjektu, který je součástí děje a který se nachází v samém jeho středu.⁷⁹

Rozdíl mezi těmito dvěma hlasy je v *Novém životě* formálně podtržen odlišnými přístupy: poezií a prózou. Kde poezie je hlasem adepta-Danta přítomného ve vyprávění v průběhu zasvěcování a prozaické části jsou poté doplněny po uspořádání básnických celků adeptem-Dantem, který již stojí nad vyprávěním. Uspořádávající-adept-Dante je tak figurou, která se na linii zasvěcení nachází blíže esoterickému cíli, než básnický-adept-Dante, který je jeho minulým já.

Z výše uvedeného poté vyplývá, že samotná formální stránka textu odráží úroveň adepta-Dantova zasvěcení, které se do ní wpisuje. Nese tedy prvky a i některá východiska, ke kterým postupně dochází básnický-adept-Dante uvnitř vyprávění skrze zasvěcování a která se tak do uspořádání textu promítají právě díky iniciaci uvnitř vyprávění. Tyto prvky a tato východiska tak můžeme právem označit za post-iniciační.

Jednotlivým východiskům včetně těch vyplývajících z výše popsaného a jejich kategorizaci se budeme věnovat v následující kapitole.

7. STŘEDOVĚK A RENESANCE V INICIAČNÍM KONTEXTU

Commedia je dílo konce věků: závěr a vyústění dlouhých staletí citového, myšlenkového, volního (aktivního) vývoje naší kultury, sumy středověku, ale i tečka svrchovaného mravního soudu nad ním.⁸⁰

Toto dílo konce věků má však svůj původ v *Novém životě*, který je mu neopomenutelným východiskem a předznamenáním. Svým zasvěcením k zasvěcování a zasvěcováním do přemýšlení nad Láskou, skrze ni a díky ní, je *Nový život* fundamentální pro budoucí vývoj nejen *Božské komedie* ale i děl dalších budoucích autorů, mezi nimiž svou velikou snahou

---

⁷⁸ Mazzotta 2014, s. 7.

⁷⁹ Mazzotta 2014, s. 7–8.

⁸⁰ Černý 1996, s. 244.

o návaznost na Danta a trubadúrskou tradici a především svou vlastní tvorbou vyniká Francesco Petrarca, o němž můžeme číst jako o „zakladateli básnické renesance a humanismu“.⁸¹

Není také náhodou, že kapitoly o Dantovi a jeho díle bývají v historicky orientovaných odborných literaturách mapujících buďto epochu středověku či renesance často řazeny na počátek či konec.⁸² Dantovo stále středověké, (téměř!) ortodoxně tomistické⁸³, myšlení je však východiskem nové epochy. Čím?

7.1 Autobiografie charakteru

Posledním odstavcem monografie Václava Černého *Soustavný přehled obecných dějin literatury naší vzdělanosti: Středověk* je odstavec kapitoly věnující se Dantovi Alighieri. Za tímto odstavcem se nachází pouze stránky věnované předeepsané četbě, poznámkám, rejstříkům apod., poté desky a nakonec následuje hranice mezi svazkem tímto a svazkem věnujícím se epoše následné s podnázvem *Podzim středověku a renesance*.⁸⁴ Hranici mezi dvěma svazky mapujícími dvě různé epochy tak uvádí Dante, v jehož díle je, zcela příznačně, hranice, její hledání i překročení důležitým motivem. Zmíněný odstavec budeme citovat v plnosti, neboť je shrnutím Černého myšlenek směřovaných k Dantovi a jejich pointou.⁸⁵

„Dante je charakter ne tím, že by dokonale vyjádřil a ztělesnil obecné a společné rysy třídní nebo jiné, že by byl úplným měšťanem nebo rytířem nebo světcem nebo dokonalým klerikem. Nýbrž tím, že je dokonalým, dotvořeným, úplně rozvinutým individuem Dantem: je dokonalá mravní osobnost. První osobnost naší moderní kultury, div jedinečnosti. A proto – ač názorově veskrze člověk gotický – jako osobnost a tvůrce, jenž postřehl hodnotu jedinečného, předznamenává renesanci.“⁸⁶

A jako stále ne zcela úplně rozvinuté individuum, které však shrnuje cestu svého dosavadního osobního rozvoje, Dante dopisuje poslední řádky *Nového života*. Není však našim úkolem ani snahou věnovat se rozporům mezi skutečným životem historického Danta a literárního adepta-Danta jakožto postavy a tyto otázky nejsou pro naše zkoumání příliš

---

⁸¹ Černý 2020, s. 25. Toto pojetí Petrarci zde nehodláme rozporovat, naopak ho zmiňujeme, abychom skrze ně ilustrovali význam *Nového života* při proměně kulturně-literárního kontextu Evropy.

⁸² Viz Černý 2020; Černý 1996; Eco 2007.

⁸³ Eco 2007, s. 169.

⁸⁴ Černý 1999.

⁸⁵ Černý 1996, s. 247.

⁸⁶ Černý 1996, s. 247.

relevantní, neboť se domníváme, že nebyly příliš relevantní ani pro dobového čtenáře zvyklého přemýšlet hluboce symbolicky a alegoricky.⁸⁷

Nový život, který vyvěrá z měšťanské společnosti, jež se do ní otiskuje nejen jazykově⁸⁸, ale i tématem lásky měšťana k měšťance, je pak knihou o mravním zušlechťování měšťana obecně. A toto zušlechťování je samotným procesem iniciačním, sérií přechodů hranic.

7.2 Nové pojetí básníka

Je sice řadou odborníků považován za věrného stoupence tomistických stanovisek, avšak přesto si naši pozornost zaslouží proto, že [...] je jeho postoj zřetelně nový a objevný.⁸⁹

Eco obrací svou pozornost na dílo *Epistola XIII*, jehož autorství je Dantovi přikládáno. Na základě jeho rozboru pak dochází k názoru, že „Dante se domnívá, že poezie – a to nejen jeho, ale i poezie všech velkých básníků – má filozofickou důstojnost. Nepřijímá tedy likvidaci básníků-teologů“.⁹⁰

Hlavním rozdílem, kterým se vymezuje proti scholastickému pojetí básníka, je pojetí alegorie v poezii. Alegorie, jakožto přenesený význam, byla pod vlivem aristotelismu vnímána jako vlastní pouze teologickým a filozofickým textům. Dante tuto redukci nerespektuje a „přisoudí světské poezii onu funkci čtení světa, kterou jí rozvoj aristotelismu odňal“.⁹¹

Dante je však, jak víme, básníkem Lásky. Básníkem, který při sepisování *Nového života* vkládá do samého středu Beatrici a svou milostnou lásku k ní, která, sama jsouc akcidenčí, ho zušlechťuje, zasvěcuje. A tak ho vede k přemýšlení (jak jsme o tom blíže pojednali například v podkapitole Paní, jež víte, co je láska pravá) a teoretizování (například zmíněný exkurz do básnění v lidovém jazyce), k aktivitám tak blízkým filozofii a teologii. A je-li to láska, která ho k tomuto dovádí, pak ona sama je příčinou Dantova vymaňování alegorie

---

⁸⁷ Zde můžeme pro srovnání odkázat například k Ecovi, (Eco 2007, s. 171.) který středověkou vášeň pro alegorii staví jako příčinu dantovské deredukce alegorie v poezii proti tomistické redukci. (O tom více v následující podkapitole.)

⁸⁸ V době středověku, v níž dominuje latina, byly lidové jazyky v literatuře odsouvány do pozadí. Dante však *Nový život* píše právě takovýmto jazykem: jazykem si, dobovou italštinou. A koná tak proto, neboť kráčí ve šlépějích jiných dvorských básníků, básníků provensálských, z nichž první (jak Dante usuzuje ve svém teoretickém exkurzu) „odhodlal se k tomu proto, že chtěl, aby mu porozuměla jeho paní, již by bylo zatěžko porozuměti veršům latinským“. (Alighieri 1944, s. 56, kap. XXV.) Zároveň však o lidovém jazyce a jeho užití v poezii dodává, že „tento způsob promlouvání byl od samého začátku vynalezen pro básnění o lásce“ (tamtéž) a neměl by se tak užívat k promlouvání o věcech jiných.

⁸⁹ Eco 2007, s. 164.

⁹⁰ Eco 2007, s. 169.

⁹¹ Eco 2007, s. 171.

z čistě teologických a filozofických mezí a stojí tak také za novým, objevným a rozšířeným teoretickým chápáním alegorie a za jejím spatřováním v tvorbě básníka-teologa, které je v dnešní době již naprosto běžné.

Adept-Dante, připravený pojednat o Beatrici hodněji, se ke konci *Nového života* rozhoduje „sestoupit do kovárny a psát, kout epos budoucnosti“.⁹² A jedním z nástrojů, který si při své (přidržíme-li se Mazzottova příměru) kovařině vezme na pomoc a objeví jej pro sebe, je právě alegorie. Nástroj, jehož nalezení leží za hranicí *Nového života*, kdesi v budoucnu, ale který je *Novým životem* předznamenán. Ale také nástroj, který se v jistém smyslu objevuje (ač spíše zárodečně) implicitně i v *Novém životě* pro samotný jeho iniciačně-esoterický charakter, tak velmi spjatý s mýtem,⁹³ s kterým se v jeho antické podobě Dante seznamuje skrze četbu Homéra, Vergilia, Horatia, Ovidia a Lúkiana, jejichž mytologické texty poté čte „jako by šlo o alegorie“⁹⁴.

---

⁹² Mazzotta 2014, s. 11.

⁹³ K tomuto více Hodrová: „mýtus je napodobením běhu planet, řádu vesmíru, obřad je napodobením mýtu, román zasvěcení je svého druhu napodobením mýtu a obřadu.“ (Hodrová 1993, s. 12.)

⁹⁴ Eco 2007, s. 170.

8. ZÁVĚR

Při rozboru *Nového života* jsme zjistili, že je nemožné určit jednu jedinou přesně definovatelnou iniciační hranici, jejíž přechod by přetvořil adepta-Danta v perfektního zasvěcence, Danta dokonalého, nepotřebujícího dalšího zasvěcování. Namísto toho nalézáme iniciačních hranic více, přechod přes ně není radikální jako v případě obrácení biblického Saula, zasvěcení probíhá spíše v jednotlivostech než v celcích a to skrze zasvěcování postupné, odehrávající se seriálově v epizodách a v širším časovém horizontu. Přechod hranice bývá spjat s pohledem do minulosti, obtíží se vyrovnat s nově nastalou situací a s důsledky přechodu, pojí se s jistým zaklesnutím v profánním při cestě k vyššímu, vnitřnímu, esoterickému jako je tomu v případě nalezení *ratia*, jak jsme dokázali v podkapitole „Paní, jež víte, co je láska pravá“.

Vzhledem k tomuto rozostření by se mohlo zdát pošetilé označit jedno konkrétní místo či pasáž v textu za hranici, při jejímž přechodu by se středověký text lámal v text renesanční. (Ačkoliv si uvědomujeme, že i v případě, že by *Nový život* jednu jedinou přesně definovatelnou iniciační hranici obsahoval, by toto tvrzení bylo přinejmenším problematické vzhledem k obtížím spjatým s nejednotnou definicí těchto dvou literárně-historických kategorií.) Přesto však lze na základě našeho zkoumání chápat *Nový život* jako určitou hranici k hranici, přechod k přechodu dvou epoch. V kontextu chápání iniciace Daniely Hodrové bychom mohli použít obraz adepta-Danta držícího v rukou dopsaný rukopis *Nového života*, dělajícího první krok při přechodu přes most nad řekou, která dělí středověk od renesance.

Nový život tedy není jen předznamenáním a nutným předpokladem *Božské komedie*, ale i celé literární renesance.

SEZNAM LITERATURY

Prameny

- Alighieri, Dante. *Božská komedie*. Přel. Jaroslav Vrchlický. Praha: Dobrovský, 2016a.
- Alighieri, Dante. „La Divina Commedia di Dante Alighieri: Complete“. *The Project Gutenberg*. [online]. [cit. 27. 03. 2024]. Dostupné z: <<https://www.gutenberg.org/>>.
- Alighieri, Dante. *Il Convivio (The Banquet)*. Přel. Richard H. Lansing. New York: Garland: 1990. [online]. [cit. 27. 03. 2024]. Dostupné z: <<https://digitaldante.columbia.edu/>>.
- Alighieri, Dante. *Il Convivio*. Ed. G. Busnelli, G. Vandelli. Florencie: Felice Le monnier: 1964. [online]. [cit. 27. 03. 2024]. Dostupné z: <<https://digitaldante.columbia.edu/>>.
- Alighieri, Dante. *Nový život*. Přel. Jan Vladislav. Praha: Československý spisovatel, 1969.
- Alighieri, Dante. *Nový život*. Přel. Emil Janovský. Praha: Jaroslav Podroužek, 1944.
- Alighieri, Dante. *Vita Nuova*. Přel. Anthony Mortimer. Richmond: Alma Classics, 2016b.
- Flamengo. *Chvilé chvil* [skladba]. ČSSR, 1972.

Sekundární literatura

- Černý, Václav, Pelán, Jiří. *Italská renesanční literatura: Antologie*. Praha: Karolinum, 2020.
- Černý, Václav. *Soustavný přehled obecných dějin literatury naší vzdělanosti: Podzim středověku a renesance*. Jinočany: H&H, 1999.
- Černý, Václav. *Soustavný přehled obecných dějin literatury naší vzdělanosti: Středověk*. Jinočany: H&H, 1996.
- Černý, Václav. „Svět trobadorů“. In *Studie ze starší světové literatury*. Praha: Mladá fronta, 1969.
- Eco, Umberto. „Dante a nové pojetí básníka“. In *Umění a krása ve středověké estetice*. Přel. Zdeněk Frýbort. Praha: Argo, 2007.
- Guénon, René. *The Esoterism of Dante*. Přel. Cecil B. Bethell. Ghent (USA): Sophia Perennis et Universalis, 1996.
- Hodrová, Daniela. *Román zasvěcení*. Praha: H&H, 1993.
- Howe, Kaye. „Dante’s Beatrice: The Nine and the Ten.“ In *Italica*, 1975, roč. 52, č. 3, s. 364-371.
- Kleiner, John. „Finding the Center: Revelation and Reticence in the Vita Nuova“. In *Texas Studies in Literature and Language*, 1990, roč. 32, č. 1, s. 85-100.
- Mazzaro, Jerome. *The Figure of Dante: An Essay on The Vita Nuova*. Princeton: Princeton University Press, 1981.
- Mazzotta, Giuseppe. „Vita Nuova“. In *Reading Dante*. New Haven: Yale University Press, 2014, s. 6-22.
- Šidák, Pavel. *Literární žánry*. Praha: Literární akademie (Soukromá vysoká škola Josefa Škvoreckého), 2013.
- „Znaky a prvky gotické architektury“. Krušnohorský poutník. [online]. [cit. 05.04.2024]. Dostupné z: <<https://krusnohorskypoutnik.cz>>.

PRAKTICKÁ ČÁST

LA VITA NUOVA

„In quella parte del libro de la mia memoria dinanzi a la quale poco si potrebbe leggere, si trova una rubrica la quale dice: Incipit vita nova.“

I.

Šedý zdál se svět a světlo za hávem se krylo. Nemnohý paprsek přímý zřen byl okem mým. Snad žádný, nevím již. Však žil jsem nedalek slunci, jen jeden závoj dělil nás. Jen jeden závoj, jeden jen. V den ten osudný šel jsem ulicí i tu vánek ladně, taktně tvář mou ovanul. Zdvihnul zrak, zřím zázrak z nebes. Zdvihnul zrak, zřím světlo slunce. To vánek rozhrnul ten háv. Ano, toho dne v ulicích zřel jsem ji. Vlas její havraní světlem se skvěl a černá ta barvou se stala a stínem již nebyla víc. To poprvé bylo, kdy padl můj zrak na její tvář, na její líc. Stár byl jsem veletucet úplňků i tucet navrch a znělku jsem inkoustem v papír vpil:

*Růže v hávu barvy rudé, z krve
zalita v šedi mramoru spí.
A všechny květy světa zví,
že dnes probouzí se prve.*

*Hromy hřměly, blesky lesy kácely.
Ta růže však dosud spala,
dokud se píseň neozvala,
jež vyvedla ji z temné cely.*

*Píseň písni, ta dívka notou kalená.
Tančím, žiji, alespoň nyní.
Uvedl zázrak ji v mé skromné sály.*

*Před tou krásou padl jsem na kolena
vprostřed dosud tichých síní,
jež zamlkle dosud lály.*

II.

Mé srdce pro ni při tom pohledu zahořelo. Den za dnem stékal prostorem a ten jemný paprsek světla, kterým prohrála útroby mé, stále byl mi potravou. Ten jediný byl mi žítím. Snil jsem o ní, o nás dvou a věci druhé, vůkol onoho zlatého prstu, ni netkly se smyslů mých. Noci dlouhým rozmyšlením trávil jsem a dny doufáním, že zas ji zřím. V tom čase zapsal jsem tuto znělku:

*Noci ztrácí nach pro Vaše líce,
neb vlil se do nich celý.
Dlouhé noci sním vždy bdělý
o květu květů zvaném Beatrice.*

*Světlo denní tmavé by jen bylo
nebýt vás, můj žáre žití.
Mé šarlatem žhnoucí kvítí.
Z vašich tváří samo slunce pilo!*

*Má nejdražší Beatrice,
dny plynou kolem vás.
Mne obchází netknutě.*

*Jste plápolavá svíce,
jež nedbá světa čas,
rozpínajíc rudé perutě.*

Strofa první osvětluje, čím Beatrice je mi, i propojen jest tento význam její se zpravením tě, čtenáři drahý, o nocích dlouhých přemítavých, kterýmžto duší Beatrice blažená byla. První verš o noci hovoří, ana na nachu strádá. Tím myslím, že až „nenočními“ stávají se noci ty, jež spánku nedopřejí Beatricině služebníkovi nejpokornějšímu, neboť přemítati nad světicí tou nucen jest, zvláště pak nad lícemi těmi blaženými, v něž nach ten vlil se celý. Lícemi těmi, any nokturnu v kutnu kudlou ťaly, prozářivše vše v šedém dosud světě.

Též v krásu její v strofě této obdiv můj se noří, jež taje noci všechny skýtá v mystériu svém. Verš třetí prost hovorů těžkých o snění v bdění dí. Čtvrtý pak Beatrici coby květ z všech nejušlechtlejší poznává. Tím dovršena jest představa Beatrice, líce jejíž plny nachu

jsou, i obraznost tak novým směrem se sune. Lépe pak tobě, čtenáři drahý, představit si básní bádané. Nachový květ krásu všechnu nebes nočních pozřev, po nocích v přemítání mé se šatí.

Strofa pak další, druhá tak, v protiklad první jsouc dána, o dni drahém hovoří, jemuž světlem Blažitelka ta jest, prozářivši jej celý. Nit sšívá zde plát znělky této s plátem znělky prvé, anžto háv halil slunce v ní i žití mé tak strádalo plnost svou. Odhozen pak háv ten byl Beatricí přemilou, kterážto prosvětitelkou jest dní. Žářem žití zvu ji i dím tím, vím, mým žitím zatřásla jej osvěživši, jej vzkřísivši. Verš poslední pak praví, plamen nebeský z pleti které sílu pil, by prozařovat zemi mohl. Tak nachu plna oblažitelka ta jest, jenž světlem též se skví, neb dokonalá je, pročez protiklady v ní sjednoceny jsouc posvátné skrze tajemství.

Tříverší následná ku proměnlivosti času prsty své směřují. V časech těch Beatrice však tou samou stále jest, hybností světa jsouc nezměněna. Pro lásku k ní, anaž v prsou mých hoří, proměněn jsem byl, bych neměnil se více, dle vzoru v ní. I tak nekonečným jsem pro lano lásky ledví mé pojíc k Blažitelce, kterážto nekonečností samou sama jest. I rozpínání perutí jejích rudých, toť cit z nejušlechtilejších v mé hrudi rostoucí, jehož ona je strůjkyní i jenž k ní se pojí bytností svou. Beatrice byvši láskou tedy i nekonečností v nejhlubším nitru svém, jest vším, co člověkem mě tvoří i život mi dává.

III.

Když roků mého žití tolik bylo, že ve verše vůzily by-li se, pak chorálem svým by znělku pěti mohly, já kraji svému jsem se vzdálil. Sedmero krouživých cest nebe světla třikrát hned stihlo uraziti po dobu tu. Podobu tuhých zim však zkušenost má má o čase tom.

Neboť s ohněm v nejtajnější komoře srdce svého, jehož plápolavý plamene plát pláč můj zhasil, an, tvarů pevných nabyv pro Slovo Beatricino, jež moc tu má, duchem života se stal i opanoval tak osrdí mé. I s ohněm tedy tím, který Beatrice vykřesala, sama jím jsouc, dvornou láskou já oplýval jsem.

Domovu svému dalek, a tak i Beatriciným lícím, vpadl jsem v náruč jiné. Však když z cest vrátil jsem se i v domovině své popatřily opět zraky na spanilou tu tvář, já láskou vzplanul mocnější než dříve. Láskou, jež vyšlehla pro lásku k Beatrici. V tom dni, holubičku vyslal jsem se vzkazem kol krčku, který rozvazoval mě z náruče, jež nebyla náručí tou pravou. I o tomto novém vzplanutí počal jsem znělku psát a zní:

*Ach, dávná mízo žití plná,
jak mohl jsem zapomenout?
Mé srdce vzplálo jako troud,
zažehla duši ohňů vlna!*

*V srdcežáru mohu ocel kout.
Vy něžná jste jak bílá srna,
již krmí lesa drobná zrna
a jež skáče prosta pout.*

*Jen pohled krátký Vám ve zraky
v ty krákavé, krásné ptáky,
na havraní váš hebký vlas,
jenžst poseť vlčími máky,
a květy nachu taky, taky
i vzplanul jsem pro lásku zas.*

IV.

Po dlouhou dobu zřival jsem ji každým dnem, mluvit s ní však nemohl jsem pro žár lásky, jenž ústa ledovým mrazem páčil mi, a ta hlásky nemohla z hrdla vzkřesati. Slýchal jsem však jejího hlasu sametem zdobeného, kterak s děvčaty svými hovořila. S myšlenkou na jemnost řeči její den přemnohý jsem usínal i komoru mysli své portréty Beatricinými zdobil i ukolébával jsem se vzpomínkami těmi přezlatými ku spánku. S přáteli nerozmlouval jsem o ničem jiném než o Beatricině krásném hlase. V ten čas napsal jsem:

*Krk váš, koryto zlatem sázené,
jímž hlas, ach, král všech vín,
protéká oděn v hermelín.
Chladě sluchy světem spálené.*

*Hlas váš, tajemný jako stín,
tak jemné víno červené,
tak jemnou chutí halené,
lok z něj odhání světa splín.*

Čím bez hlasu toho svět?

Tím čím šperky bez barev.

Hody vyjma číší vín.

Čím drahá růže, jejíž květ

uvadl i ztratil krev.

Či slunce, které vrhá stín!

Znělka je ódou na nádherný hlas Beatricin. V prvním verši první strofy je dívčin půvabný krček přirovnán ke korytu řeky, jež sázeno jest zlatem. Tak jest, anžto hlas její, kterémuž víno coby symbol přiřčeno bylo, vším nižším poskvrněn by mohl býti. Její hlas, nejlepší z vín, je poté oděn v hermelín. Tím básník vece, že králem králů jest ten zvuk. Doušek toho vína, pak ochladí uši básníkovy, jichž spálil svět, neboť vše, co nevychází z či *od* Beatrice bolestné jest a jen ona to je, kdo duši zchladiti může.

V druhé strofě pak upřesňujeme, o jakémžto víně básník hovoří. Červené víno zde zvoleno jest pro magičnost a tajemnost jeho, s níž jazyk oprádá. Hutnost a plnost chuti vína v červeň oděného prostoupí každou částí jazyka a zavede vlastníka jeho do zemí tajuplných. Právě tak hlas Beatricin nepopsatelný ve své plnosti jest a v jeho tónech ztrácí se pod vahou nádhery duše Básníkovy, rozplývajíc se a tonouc v tocích čarokrásných, jemných však. Zakončení strofy totožné za přenáškou se skrývá s koncem strofy první.

Třetí a čtvrtá strofa táže se, čím svět byl by bez „vína vín, které jediné zchladiti duši básníkovu může“. Byl by neúplným, prázdným a v posledním verši poslední strofy se dokonce dočítáme, že nejen neúplným a prázdným, ba dokonce vrhající stíny. Tedy nebyl by jen chmurným, ale i bolestným a mučivým, anžto to, co radosti má dávat, slunce, bez Beatrice vrhá stín.

V.

Léto za létem kráčelo a rokové provivaldili v dál. Období roční plula časem a střapce jejich šatů noblesních ruměnce Beatrici malovaly v tvář. Či spíše ruměncem její šaty roku na holé tělo kladl. Každý měsíc tkal sobě tuniku dle nálad Beatriciných. V dobách lehkých chmur a sladkých hořkostí odíval se svět do podzimních hávů. Když světice ta znavenou okolím se stávala i v duši žár mrazivý dob dávných se jí vkrádal, sníh, jenž srdce její znal, počal pokrývati zem. Na jaře ptáci jali se trylků tóny pěti pro radostné kvítí, jež osrdí jim porostlo a které Beatricina duše do něj vsadila svým štěstím nově nabytým. Léto pak žárné pro žár vášně

vážené té ženy bylo. A básník? Co básník? Ten znělku o veškeré té kráse vtiskl slovům a slova papíru pak v náruč dal:

*Roku tváře barvu vašich prstů mají,
jež tancují po klavíru.*

*Rokují o tónech duše,
jejichž hloubka nekonečnost tají.*

*Pupen jarní pučí pro víru.
Ze štěstí stádo koní kluše
přes luka, lány, lada k stáji
v dny radosti – vašem máji.*

*Hloubky žár vašeho nitra
prohřál noci, prohřál jitra,
maje vládu nad vším časem.*

*Chlad bolesti, již trpěla jste,
zmrazil vzdechy v zimně časté
a ztuhlé slzy klade na zem.*

První strofou jal jsem se ozřejmiti světa vztah k Beatrici. Tvářemi roku myšlena jsou období roční. Tak jest přirovnáno, anžto vivaldýnstvo celému roku chloubou jest a stává se pro nepopíratelnou vlastnost svou, smyslům lidským bezprostředně lahoditi, lícemi jeho. Nevšímá si člověk snad prve tváře bližního svého, když zrovna setkají se? Nevycítá člověk snad z lící těch, s nimiž hovoří, mnohokrát více než ze slov, která z úst jim kanou? Zvláště pak pokud nezná jazyka jejich? Právě tak z čtvrtin ročních o době roka pohledem čteme. Barvou prstů pak myslím barvu, již nabývají díky duši, která dává tělu života a s ním také pohybu. Tóny duše, nálady pak její a příčiny jejich, odívají pro sílu citu Beatricina prsty v duhy krajíce. Prsty, takto citem zbarvené, hrají poté, jak jejich panstvo, tedy Beatricino rozpoložení, jim zadá. Klavír jest přenáškou pro svět, neboť světice ta předrahá, celým světem hýbe, dle nitra svého. Poslednímu verši strofy první přiřkl jsem poctu bezbřehosti duševních moří Beatrice. Navrátím se k znělce předešlé, v níž víno jsem použil, bych popsal přetížení smyslů mých, když snažím se uchopiti Beatricin hlas. Právě tak nemožno mi poznat duši její, která tůní je bezednou. Ne však pouze tůň bezedná jest, avšak taktéž každá kapka její – anžto o tónech duše hovořím. Zároveň třeba je sdělit, že strofa tato podzimní v sobě podkres skrývá. Ten

spatřovati můžeme v barvách, které opřádají prsty Beatriciny právě tak, jako hraje všemi tóny listí podzimní.

Druhá strofa jest vcelku prostá. Když Beatrice pociťuje v nitru svém mír, tu jaro přichází a pupeny počínají pučeti. V jaru tom, když štěstí pocítí, tu tvor přemnohý, ne-li každý, života v žíly vlití pociťuje. To pak vyjádřeno je stádem koní, kteří klusajíce, nikoliv tryskem, přes mnohá lada ladná, přemalebná utíkají se ku svým domovům, ku stájím. To vše poté zakončím návratem k již vyřčenému – tím jest, že radost její jaro přináší, máj pak jako součást jeho. Hodno dodati, že Beatrice, je-li ona tou, která dává koním hopsati i ržáti – což z citu mého, z básně pak zajisté, vyplývá – jest tím, kdo života do chřípí stvoření veškerého vdechuje.

Následující trojverší z jara do léta posouvá se. To pak nastíněno je zárem, který prohřívá noci i rána. Žár vychází z hloubky, kterou skrývá duše Beatricina. Pro nekonečnost nitra dívčina, která znakem krásy jest, cítím život, který hřeje, v úplnosti však jako slunce pálí, čím blíže mu jsme. A tedy čím více poznáváme hlubiny ty, z nichž teplo přichází, a čím více jsme vědomi si, že bezedné jsou, tím žárnějšími stávají se nám. Poslední verš, když hovoří o čase, mluví pak přenášku o veškerenstvu, které časem jest vyjádřeno, neboť on jeho je zástupcem hrdý. Přenášku však i svůj druhý význam zde má. Čas, spíše nežli časem samotným, v pravém svém významu, jest obdobím ročním. Vší čas pak rokem je, coby souborem vivaldýnstva.

Část znělky poslední pojednává o zimě a n-tónem svým pochmurným vivaldýnstvo básně dovršuje. Chlad bolesti jest vzpomínka Beatricina na těžké časy v životě jejím, které chmury v nitro jí ženou. Ty chmury poté každého člověka ovanou ledovým vánkem, který poslušen duši Beatricině do světa se vydává. Tak mrazí tváře. Verš konečný pak zcela prostě oznamuje, že sních není ničím jiným, než slzami krásné té panny, které z nebes na zem kanou.

VI.

Navrátil jsem se též ve vzpomínkách svých v den, kdy střetl jsem ji prve. Toho dne žití protklo duši mou, která dosud mrtvou byla. Toho dne hvězdy zavěšeny na oblohu noční byly, slunce nad světem ustanoveno, moře vlitó v důlky země, veškerenstvo z ničeho vzkvetlo. Ni kámen nebyl, jen krása její, ladnost též, jež vznášela se nad. Dříve byla než já ta láska skrze Beatrici mnou nabytá. V ten pohled, v ten moment, v ten okamžik, celý svět se roztočil a točí se dále bez ustání. V tom jednom zření vznikl jsem. V tom jednom zření vzniklo vše. O prvenství jejím znělku jsem napsal:

Jen prach, jen tma, jen prázdné, šedé kraje.

Jen smrt, jen chlad, jen mlčení.

Nic není! Nic není! Nic není!

Nic není, než svůj klavír ona rozehraje!

Jen nic, jež zvem ' propastnou tůň,

bylo a nad ním tma tmoucí vlaje.

A ještě výš, pak dívka ta je

a svit světa všecek v srdci u ní.

Tu zřím ji, zřím ji, zřím ji, zřím.

A život vstává v mžiku.

Za stromem strom pln chutných fíků.

A ta dívka, jež je vším,

nastolí písňě místo ryku

a ozáří vše šarmem svým.

VII.

Půl tuctu let když prolétlo od doby, kdy plamen žití korunován Beatricí dosedl na trůn, jímž knot mu srdce mého byl, já děvčat mandel odmítl. Jen jedna byla zářná, jen jedna byla pravá, jen jedna byla jiná, nad všechny krásnější, nad všechny živější. Ležel jsem právě vprostřed luk mezi kvítím lučním, jež hrálo barvou přemnohou, když sepsal jsem tuto znělku:

Mák divoký, ach, ten mák vlčí,

kopretin květy laskavé,

není však pravá láska ve

vůních, jimiž bez Ní mlčí.

Šarlat vůní mlčících pokradmu

mně vpřádá se do kštic.

Však chladem sivým chřadnu,

bez květu květů, zvaném Beatrice

*Barev louky víc než více,
vprostřed nich nejsladší květ,
korouhev lásky, Beatrice.*

Z každé pyl, však z ní je med.

Z každé slov, však z ní je vět.

Toť mě drahá, drahá Beatrice.

Rád vyjádřím se k této znělce své – první strofa výčtem květin začíná se. Květinám těmto přiřčena je vlastnost půvabná, která však bez Beatrice ničím není a vytrácí se. Tou jest vůně, pod níž, díky přenášce, krása žití se skrývá. Květinami pak děvčata jsou, jež vůkol Básníka se jemu dvoří. Nemohou však jemu ničeho dáti, natož pak vín živých v žíly vlít, protože vůně těch květin mlčenlivé jsou a jediné, co dalo by mi schopnost vnímati ta kvítka jiná, jest plamen srdce Beatricina. Jako „laskavé“ pak zvu býlí to pro snahu jeho přemilou o mě se zajímati.

Čtyřverší následné přenáškou je, jež o vztazích mých praví. Já, ač Beatrici miluje, ponechal jsem sobě „vůně pokradmu v kšticí se vpříst“, a tedy dívky jiné připustil blíže tělu svému. Však tělu jen a duši ne, jak praví verš třetí i čtvrtý, když o mém chřadnutí řkou. Zjištění mé je, že nazpět k Beatrici utíkat se musím, neb ona květem nad květy jest.

Třetí strofa samozřejmě snad čtenáři je a není třeba, by Básník zabýval se jí blíže. Též tak strofa poslední.

VIII.

Květy kvetly, uvadaly, tucetkrát měsíc oděl se tu v háv černý, tu v roucho Evino a voda tvář svou natřikrát proměnila, prve tančila vzduchem nevázána ničím, poté strouhami země provlnila se i nakonec pak v rounu ovčím zahřála zchřadlé, zelené prsty, jež vyčkávaly jara. Stále nemohl jsem ni vyřknout slova, zkameněn studem a kouzlem jejím. Ona jako víla vznášela se nad zemí vždy, když střetl jsem ji. Úsměvy jemné ta rusalka cudných mravů směrem mým zasílala, spatřivši mé láskou bledé líce. Nikdy však více než úsměv. Ach, jak cudná, cudná, cudná jest! V té holubičce z rtů já spatřoval jsem vše, co kdy jsem chtěl. Vše, co štěstím políti mě dokázalo. Nebylo ničeho, co nasytit mohlo by mě tak. Nebylo pokrmu většího než magický ten půlměsíc rudý, jenž svítil stranou mou. A milováním pohlcen, tase pero, tahy láskou naplněnými znělku jsem pěl:

*Tvůj úsměv, rudé vody žhnoucí,
prýští z tvých úst, ohnivé hory,
jež svou vášní sžehly bory
prosvítivše mé tmy tmoucí.*

*Tvůj úsměv je ostří meče,
které třímá rytíř z hory,
tvá ústa silnou vášní skvoucí,
pro jichž sek mi slza teče.*

*Jeden jen paprsek její,
i já k chvále toho slunce,
lásku cítím, která nitrem je jí.*

*Rudý to med, rudé sady,
rudé rybky v rudé tůňce,
ach, ta dívka nemá vady!*

Dovolte básníkovi, by k znělce této vyjádřil se. O strofě první tak jako vždy promluví prve. Příklad je zde dán, v němž úsměv Beatricin lávou jest a ústa její pak sopkou, která dává rudým vodám tryskati. K horám těmto ohnivým, k ústům krásčiným tedy, přiřkl jsem vášeň. Vášeň, která s úsměvem se pojí, neboť láva žhne a jest to láska, co v jádru všeho tepla jest. Pročež láva vášní žhne. Sežehlé pak bory, které lesem nebezpečným, temným jsou, značí chlad i prázdno, v němž ocitám se bez lásky mé paní. Plamenné krásy jejích úst vykáčí les cedrový, bor pak též, jenž duši mou svírá, bych prozřel i lásku cítil zas.

Čtyřverší druhé dalšího příkladu dopouští se, když úsměv Beatricin ostřím meče nazván jest. Ústa její pak rytířem blanickým, jehož zbroj ve světle se skví. Světlo to, jež plát šlechticův zdobí, vášní je. A čteme tedy, že Beatricina vášeň z úst jejích přejemných září. Úsměv její, jenž coby meč třímá rytíř, ústa pak, vždy v mou kytli zakouzl se. Tne ten rytíř mečem svým i ostří jeho zatíná se. Přenášku pak vložil jsem, když hovořím o slze, jež teče mi. Pod silou čepele a raněn jí, namísto krve prýští z žil mých slzy štěstí.

Strofa třetí přenášku třetí jest. Paprsek, to úsměv zas, sluncem, ústy tedy, počat, byť jediný a sám, mé srdce v ples uvede. Láska pak ta, již vykřeše, středem bytí Beatricina jest. A tedy krása, již ve své duši pocítím, jest nejniternějším bytím Beatrice. Nepřichází ze mě, avšak z nitra lepší té děvy. I nitro děvy té středem mým nejhlubším jest.

Koncová strofa jest dopěvkem bezstarostným. Ústa její rudá k medu jsou přirovnána pro sladkost jejich. K sadům pak pro krásu jejich. K rybkám pak pro volnost jejich. K tůňce pak pro svěžest jejich. Verš poslední netřeba rozváděti více.

IX.

Když osmnáctý rok žití mého padl, tu zázrak vstoupil v život můj. Slovo, jemuž láska sama jest matkou, vstoupilo v mé uši, když dívka ta přelepá promluvila ke mně. Jen vět pár pronesla mým směrem, však netřeba jich více, anžto srdce mé již takto písni vášně přesilné naslouchalo i štěstím přetévalo. Hlas její, coby zpěv drozdí, pronotoval letním vzduchem a černí jeho vlajkonoši zaryly se v osnovy duše mé. Hláska první, již vyřkla, odemkla, co doposud uzamčeno bylo v osrdí mém. Hláska první, klíč ten houslový. Pro nebeskou krásu, již zalil mě zpěv ten vyřčený, srdce mé protklo kout těla každý blahem. Zkameněl můj pas, má šjíje, mé dlaně, tvář má též, avšak hlavně, hlavně mysl má. Srdce vystoupalo mnohá schodová skrze krku věž do sálu kostí zděného, v němž úsudek na trůnu sedával. Sňalo srdce krále z jeho trůnu i císařství vyhlásilo nad tělem mým, když zavládlo mu celému. Pro šatlavu, v níž po čas ten má mysl dlela, význam v slova skrytý, jimiž Beatrice požehnala mé uši, nezastihl jsem. Takovou krásou, takovou láskou zaplavila mě má předrahá Beatrice a znělku jsem o tom listu v líce vryl:

Beatrice, ach, má Beatrice!

Slova Vaše mlčenlivá

voda jsou divoká, živá,

jež vtéká tiše do světnice.

Beatrice, ach, má Beatrice!

vaše slova básní jsou,

mou duši v zemi lásky zvou,

již vzpínám ruku po snů klíce.

Neschopen ni jedné hlásky,

mlče, s hlavou v mracích jdu

ke slunci, jež mě k sobě zve.

*S hluchou myslí pro zpěv lásky
číst se snažím z vašich rtů,
co přeslech 'jsem pro srdce své.*

X.

Nedovoliv sobě pochybovati o jediném světle, jež kdy seznal jsem skutečným býti, směřoval jsem myšlenky všechny k Beatrici. Ach! K Beatrici! Počínala se rána má jménem jejím z úst mých kanoucím. Dnové pak zpřetrhány byly spárem vroucných plamenů srdce mého, hlas jehož volal po Slově Beatrice slujícím. Jedl jsem, bych pro ni žil. Pil jsem, bych nezmřel pro ni. Uléhal jsem i za oky zavřenými, zřítelnice má zřívala zář zářné té panny. Míhaly se zraky mé pro zázraky, jimiž snění bylo o ní. Žil jsem, jak kázaly siluety Beatrice ze zjevení, anaž za víčky zdála se mi. Konal jsem, jak pravily mi. Činil jsem, jak řekly mi. Mnohdy též na lavičkách setkával jsem se s Milovanou mou, kterak jako duch vytržen ze světa, jenž nebyl jí roven, zářila omamným světlem bezrýsá. Dlouhé chvíle rozmlouval jsem s ní, bez odpovědí jejích však. O viděních svých přednesl jsem perem znělku i daroval ji řečníkovi bílému, jemuž jen okem nasloucháme:

*V šelestění, švitoření
slyším její hlas.
Zřím ji ve svém snění.
Zřím ji, kde zlatý je klas.*

*V blankytné nebe-tůni
mé srdce žárem pění.
Ji cítím v každé vůni,
neb celý svět je o ní.*

*Za víčky, za světem
oděna poupětem
mně káže o lásce.*

*Z každého kamene
z všeho, co vzpomene,
mně káže o lásce!*

Líčení oddám se nyní znělky mnou stvořené i strofou první počnu. Bez jakýchkoliv složitostí pravím zcela prostě o hlase jejím, který v šelestění stromů i švitoření ptáků spočívá. Tím Básník o Slovu vece, jež protklo všechen zvuk a jež za ním všim se skrývá, pročez slyším-li kterékoli byt' nejjemnější hlásky světa, v té hlásce hlas Helény mé hledám a nacházím též! Slovem tím Beatrice jest.

Zraky mé taktéž počastovány jsou bytností Beatricinou, jež veškerenstvu vlastní jest. O tom hovořím ve verši čtvrtém, jímž spojuji v celek verše první dva s třetím, jenž o snech mých, v nichž Krásu tu samu vídám, praví.

XI.

Kancona vyhřezla ze srdce mého:

*Vprostřed luk a šumných moří,
lesů, skal a zdobných měst
zřel jsem kdysi plamen kvést.
Však stínem zbit dnes sotva hoří*

*Vprostřed tich a temných stínů,
noci, mŕ a slepých cest
zřel jsem kdysi světlo vést
mého ducha ze zlých týnů.*

*To světlo mělo v dlaních
pohár vína z nebes samých,
očerstvětež mne žitím.*

*To světlo mělo v rukou
všechna srdce, která tlukou,
a žehnolo jim bytím.*

*Když vyvedlo mě z Tartaru
to světlo světel, jasná zář,
můj život, zase nabyv tvaru,
rozjasnil mou, zchřadlou tvář.*

*Když vyvedla mě z Trestných polí
ta naděje, ten zpěvný jas,
cestu klestíc Hélia holí,
vdechla mi v chřípí světlý hlas.*

*Když vyvedla mě z Polí smutku,
ta zářná záře, lásky svit,
pro všechnu krásu v jejím skutku
mně v duši bílý holub vlít.*

*Když vyved' mě z luk Asfodelu
ten paprsek, ten žití směr,
zacelil v mém slabém tělu
svou nadějí snad na sto děr.*

*Když vyvedla mě z podsvětí
láska sama, Beatrice,
v mé duši, zase dítěti,
zažehla žití, žití svíce.*

*Pod Héliovým okem dleje,
naslouchal jsem zpěvu ptáků
obsypán květy rudých máků,
tesaje lásky epopeje.*

*Tu vnik' hrot stínu do mých ramen
a mé ruce ihned nato
mrštily silou moje dláto,
pod nímž pukl básně kámen.*

*Tu vyšel ten stín zase ze mě
a pravil tiše, pravil temně:
„Kde je tvé světlo? Kdopak ví?
Kde záře tvé? Kde? Kdepak tkví?“*

*Tu ševalila celá země
její sémě, zelená kštice*

*šeptá tiše, šeptá jemně:
„Beatrice... Beatrice...“*

*Tu blesk protíná oblohu,
duje divě do rohu
a trhá mraky, mraky rve
a stíny zla, zla stíny zve!*

*Kde je mé světlo? Kdopak ví?
Kde jen je má Beatrice?
Kdepak je? Kde? Kdepak tkví?*

*V mé srdce se zas vkrádá stín,
zhasíná plamen svíce
a vkládá bolest, vkládá splín.*

*Ten stín, jenž vzal Beatrici.
Ten stín, jenž zhasil mou svíci.
Ten stín, jenž žehrá měsíci.
Ten stín! Ten stín! Ten stinný stín!*

*Ten plný břich má černých vín.
Ten plný je jen černých vín.
Nač vzal mi ji? Ach, nač a kam?*

*Ach! Lásko! Lásko! Lásko drahá!
Ach, láska. Lásko. Lásko má...
Nežiji již. Jen po tě lkám.*

Omluvte Básníka pro nedostatek jeho sil, by vypověděl o kanconě této více.

XII.

Sedm nocí přešlo v dál a vlk, jímž stín, dále na osrdí mém hodoval. Sedm nocí přešlo v poušť ztraceného času a trnstvo ostré prodíralo se hlouběji a hlouběji duší mou. Sedm nocí táhla temnoty vojska nitrem mým a plenila vše, co pod ruku padlo jim. Sedm nocí bezútěšných. Sedm nocí, sedm nocí, ach, těch bezútěšných sedm nocí...

Nevzpomínám, kde tělo mé tou dobou bylo. Nevzpomínám, kde prach můj stál. Však duše má, ach duše má, mnohou svízel snášela. Co tělo a nač jím žít? Tělo, ach, tělo, to čert by vzal, umírá dnes a i bude dál. Však co nitro, jenž živé po všecek jest čas? Bolavé nitro, v němž nic než rány a pláč, jenž trýzní nás. Nitro, co nitro? Vem' ho d'as! Vždyť vzal jej dávno... Sedm nocí, těch nocí sedm, trápil jsem se vyschlým městem srdce svého. Klopýtal jsem cestami stíny zdusanými bičován pekel šlahouny, jež Lucifer sám z žíní ohně splet', zatímco on! ...ach, on! Ten stín bídný! On! ...ach, on! Tvář temna sama! Beatrici přeslaskou svedl...

Srdce mé topíce v slzách se mých, v bledé mé dlaně vešlo, by vodou stínem kalenou, inkoustem tím, o bolu svém žalozpěv v papír vželelo:

*Dvě holubice v bílém dni
jediným hlasem spolu zní.*

*Dva ptácci se bílou skvouce,
sedí spolu v sněžné louce.*

Tu zčistajasna hromu rána.

Mrak zahalil nebes lada.

Místo sněhu popel padá.

Z popela pak vstala vrána.

Kráká vrána krutý zpěv.

Kráká smutek, kráká hněv!

Mne zahnav, krade holubici!

Kráká vrána krutý řev.

Kráká smrt a kráká krev!

Mne zahnav, krade Beatrici!

Chceš vysvětliti znělku tu, ty, jenž svůj zrak v srdce mého kaluž krve pohroužil? Věz, já sil mám málo, bych zpravoval o citech svých více, než mě má duše sama pne. Věz, že břemenem přetěžkým jest vysvětlení mě na bedra vložené, neboť nemám již světla, jež vedlo by inkoust můj. Ach, kameni drtivý! Ach, světlo přetemně! Nemám již ničeho, co konati by mě vedlo. Nic smyslu nemá. Přec vynasnažím se...

Strofa první blýská se krásou dávno minulou tak, jako se blýská slza, již zvenčí zříme leskem se skvět, přec voda její trýzní ze srdce vyhřezla. A tak, jako první krásu slzy vidáme,

avšak zamyslíme-li se více nad ní, její bol obklíčí mysl naši a my v úzkost klesáme, ano, tak strofa tato počíná se vzpomínkou na světlý čas.

Druhá znělky část o stínu praví. O stínu, jehož jméno ústa leptá a trhá nitro v cáry. O stínu, jenž Beatrici předrahou mi vzal. O stínu, jenž z temnoty vyšel, temnotou je a do temnoty svět halí...

XIII.

Proskřípal se čas a zem chladem prorostla. Služebnictvo krve mé, jež silou ducha sluje, kus za kusem stařec s loučí v ruce, jenž plá noc každou studeným světlem bílým, v říši temna, jíž hrůza sama kraluje, stín ten krutý, oblohou noční vedl. I tak slábl jsem s každým kostelních zvonů bitím, jemuž dva tucty bez jednoho předcházely. Od poslední znělky mnou sepsané doposud tak stalo se tolikrát, kolika chlapců muž, jenž zázračného nejmladšího syna má, otcem jest a třicetkrát k tomu.

Pleť má pro plamen louče té bledla a vlasy mé tmavly, kterak se noc v ně vpřádala. O starci tom, jenž obětín stínu přiváděl a o zajetí těch nebohých, mé krve lid smutnou znělku pěl i hlasu jeho rudému, jenž z očí kanul mých, papír tiše naslouchal:

*Ach, srdce mé, ty siré moře,
v němž není již té krve skvoucí,
jen hořké boly, bolná hoře,
jichž trýzní chlad a pálí trýzeň.*

*Ach, srdce slabé, nemohoucí,
jež stíhá hlad a stíhá žízeň,
už biješ pouze pro vzpomínku
pro dávno zašlou, starou píseň.*

*V bor temný bylos vedeno,
těmi, jež všichni zvali králi.
Těmi, již býti světlem se ti zdáli...*

Krve více oka má ni přes řezavý svůj srdcebol nevykřesala, pročez znělka v prázdno tiché se halí. Stín překrutý i slz mi v zracích stíná, by nemohly svědčiti o něm smutným žalozpěvem.

Snad odpustí, kdo vstoupil v mé krve toky, jichž těla mrtvá na poli tomto bitevním, jež louku sněhem zahalenou připomíná, že básník více mužů ve vojsku svém neměl než těch, kteří padli zde, a proto říci nemůže slov dalších.

XIV.

Měsíc, když prošel a týden k tomu, já, na moři nočním sleduje tůň tu popelavou, jež luna sluje, zřel, kterak z klenby nebes k zemi se řítí. Když nejvýše byla, padla hned. Tak noc, co noc, činí, já rozpomněl jsem sobě. A tak i člověk, jen co v krásu konečně celý pohrouží se, vyrván z ní je hned a v šatlavu nejtemnější vržen pak, v níž muka jen a pranic víc... Tu kolena má, podlomivše se, v zemi deštěm zslzenou svou lesním klestím rozsápanou vryla líc. Kolena klesla, mysl též. Tu vyšleh' blesk a zahřměl hrom a pukl stromu kmen, vštípiv tři třísky v tvář mou trýzní ztřísněnou. Růž však žádná již nežila v žilách mých než pár kapek posledních. Ty ztekly brány kůže mé i stekly brány z kůže mé tíží světa, tíží světa soužené. Tak i strom ten k zemi pad' s duněním černí dunícím.

Padesát padlých mužů mých pak v bílá pole vpadlo, z nichž třiatřicet v předních řadách zmřelo:

*Nebes klenby klesají pod tíživou, tichou tmou.
A bledé hvězdy zchřadlé chladem v hody září
stínům, které flašemi, v nichž zřel bys krvi mou,
se živí, any vřeští, vřeští, vřeští... Vřeští, křičí, řvou.*

*A mé zraky časem zsinale
kryjí padlá víčka.
Any uši moje churavé
srdce trýzní pro hlas sýčka.*

Strofa první jest trnem, trnem, trnem. Osrdí mé rudne bolestí i bledne jámou prázdňem zející. V horách sviští kruté větry a bory šumí, šumí, šumí. Noc protkla mysl mou. Sov skřeky v můj sluch se zařezávají, když řvou: „Bestie vyjí. Atlas v pase povolil a zem padá. Ryk hejkala maso rve. Ibis redibis nunquam in bello morieris. Cesta prachem ztratila se.“ Ani její jméno nedovedou říci! Sovy proklaté, vy proklaté stvůry! Já však vím, co řekly jste! Trýznitelky pekelné! Stínů služebnice! Odejděte! Opusťte mé duše stezky. Odejděte. Propusťte lid mého nitra. Odejděte. Snažně vás prosím, sovy... odejděte...

XV.

Jedna a jedna a jedna desítka. Sedm jednotek k tomu. Prchlo nocí:

Sláb. Sláb. Sláb. Sláb. Sláb a slabý...

Má duše, má mysl, mé srdce, upadá v stín.

Dím: „Mě posilňte,“ však již není čím.

Jsem sláb. Sláb... Sláb. Sláb a slabý...

Výhně pekel mrazí a rej bludiček pokračuje. Věz, člověče, že stihne tě neblahý osud. Kdo jsem? Kde jsem? Kým jsem? Kdo? Kde? Kým? Ach, tma, tma, temná tma! Kým je tma a kým jsem já? Kým, kým, kým? Pekel plamen pálí mou slabou, přesláblou duši... Pekel jazyky mé maso rvou. Jsem sláb a sláb a sláb. A v lesech dávno utichlých, zpěvy divých krkavců trhají to plátno mlčenlivosti. Mříže žití! Jsem sláb... Sláb, ach, sláb...

XVI.

Tři roku polovice strávil jsem v liščích norách, zimou se klepaje. Chlad vryl se černí v prsty mé a nohy též a stín v mém těle zabydlel se. Tři roku polovice. První polovice krátká byla. V ní do mdlob padal jsem. Druhá polovice krátká byla. V ní do mdlob padal jsem. Třetí polovice o den delší byla. V ní maso mé trhala z kostí zima. V ní špína světa pod kůži se vryla mou. V ní ústa má kráкотu krkavců učila se. V ní vlas sněhem zšed' a opadal. V ní slzy mrazem ztvrdly a kyrys kol srdce zkuly.

Na jejím konci, ponořiv brk v nitro své, papír zbavil jsem barev dne, zahaliv jej nocí, píše:

Strádal jsem dlouhý čas. Pro tě, má milá.

Topil se v slzách a dusil se žitím.

Vstal jsem však z mrtvých a zocelen bytím,

nyní již vím, kým jsi opravdu byla.

Z kolen zpět na nohy, neklečím víc.

Z prachu zpět do výšin, nestrádám nic.

*Nestrádám, neštkám již, ach, moje milá,
neb v žilách proudí mi opojná síla.*

*Opojná síla mi vešla do plic.
Opojná síla mi vešla do žil.
Mne vešla do duše ta síla sil!*

*Opojná, čarovná vryla se v líc.
Opojná, magická větší než já.
Síla, ta divoká, nyní již má!*

*Tam v bídě bažiny, mrzna a chřadna,
poznal jsem pravdu, ach, jak byla chladná.
Tam v bídě močálu, zjistil jsem, vím,
nebylas světlem, vždy bylas jen stín!*

*Stínem jsi byla jen, lživá ty šelmo!
Stínem jen! Ničím víc! Bestie zrádná!
Červi necht' prorostou tvé tlící bělmo,
děvko ty špinavá, couro ty vadná!*

*Stínem, jenž masku měl pučících květů,
by sváděl dušičky, nové v tom světě.
By sváděl dušičky, mladých těch dětí.
Jak pak jen, zrůdo, ach, jak pak jen je ti?*

*Jak je ti, stvůro, když tvou masku znám?
Věz, že tvé hrdlo, věz, že roztrhám.
Šeredo temná, ty succubo mrzká,
necht' tě tvá ohavnost v zrcadle mrská!*

*Vzpomínám tu tvoji nevinnou tvář,
přesladký úsměv, jenž křísil vždy zář.
Srdce však odporné, vřed jen a hnis.*

*Vzpomínám šaty tvé, bílou se skvět,
a rty tvé plňoučké říct sladkých vět.
Břich však máš plný jen smradu a krys.*

*Děvko ty ulhaná, šelem ty paní,
zástupy lži jenom tobě se klaní.
Kéž by tvou zdechlinu rozežral hmyz!*

*Čím jen je nitro tvé, řekneš mi snad?
Řekni mi, řekni, jak pálí ten chlad?
Jaký je puch ten? A jaký ten sliz?*

*Nejhorší ze stínů – ty, které září.
Nejhorší ze stínů – důvěrní lháři.
Iluze dají ti přičichnout k žití.
V mrtvolném sadě ti vysadí kvítí.*

*To vše jen aby ses nebál již víc,
rozsvítit v nitru svém pro lásku svíc.
A pak až uvěříš té jejich lži,
ve vlas tvůj hedvábný vhodí ti vši.*

*Co slunce? Co krása? Co čistý duch?
Nechci to, neznám to, je to blud, dím!
Nechci to, neznám to, do pekel s tím!*

*Co světlo? Co krása? Co čistý vzduch?
Nechci to! Zničím to plamenem svým!
Nechci to! Nechci to! Zničím to, dím!*

*Nechť stíny opředou srdce všem lidem,
pozbudou alespoň snů bláhových,*

*vehrudí zchladí jim mrtvolný sníh
a plamen uhasí, zaliv je klidem.*

*Není, vím, světla, jež skutečné jest.
Je jen tma, je jen stín, ach, vše je z černě!
Všechno jí sloužilo, dál bude věrně.
Světlo je temnotou, co má tě svést!*

*Zahub jej! Zahub! Ach, přemilá noci!
Nechť hvězdy temné, nechť zahalí zem
a s nimi i jejich genius loci!*

*Zahub jej! Zahub ho! Zahub tu stvůru,
již snadno splet' by sis s prašivým psem!
Zahub jej! Zahub ho! Svrhni jej z kůru!
Bez světla nebude bolest, křik, pláč.
Bude jen krásného, prázdného ticha.
Bez světla není již pražádný rváč.
Ticho jen, ticho a nikdo nedýchá.*

*Ty moje milá, hoj, poslyš můj hlas!
Zahubím to světlo, co bylo v nás!
Vyrvu jej z těla do poslední slzy.
Vyrvu jej všechno a vyrvu jej brzy!
Brzy již bude to bytí mé čisté.
Vy šmouhy světla, ach, ztraťte se! Zmizte!
Zmizte mi z očí, já nechci vás více!*

*I tobě, bylo by, věř, bez nich líp!
Kéž by jen v srdci ti všechen cit chcíp!
Překrutá šelma jsi ty, Beatrice!*

XVII.

„Hoj, ty znělko! Odkryj lící! Hoj, čtrnácteráku ty čtyřklaný! Brkem na tě můj duch lící! Hoj, ty básni! Děj mi děj!“ já volal jsem.

Děl: „Děl děl děl!“ by kanóny těch zpěvů mých mnohé terče títi mohly. Hoj, díím já, ten voj děl čtyř těl připravených v boj měl. A každý kancón hlavní pilovanou pyšnil se i čtrnáct kulí dlelo v něm.

První z nich po korábu, jemuž kapitánem sám Prostor byl, páčil, bych zvěděl, kde světlo skrývá nitro své. Kde světlo to pekelné, jež v řece Styx se koupalo, patu má.

Saze po výstřelu tom na prkna bílá, jež papír slují, dopadla i čtete z nich:

Kořist má v kout vhnána bude!

V srdce kůl jí vženu!

Mrtvou chci tu ženu!

Potok zřít téct barvy rudé!

Kde dlí však ten stín prašivý?

Kde jen dlí ta stvůra?

Snívá kde ta můra?

Kde září ten stín neživý?

Má srdce tam, kde světa střed.

Hoj, koně mí, hoj, jed'te vpřed!

Těmi zraky já ji zřím!

Má srdce tam, kde světa střed!

Hoj, zášti má, hoj, přijde střet!

Vypálen bude zrádný Řím!

Chceš pohroužiti mysl svou v znělku tu? Pak věz, ach, věz, že nelehko ti bude tak! Neboť rána jest kamenem, na němž silní staví. Jen bolest je, co sílu dá. Jen bolest jen, jen bolest a utrpení. Nerozumíš-li jí, pak znovu čti.

Snad jen... zášť má ohněm krutým plá i hmatatelná jest. Mé ruce plamenů jsou plné, neb tolik ve mně nenávisť, že přetéká pohár duše i zhmotní se ta šlechtična, sežehnuvši vše,

co jí se přičí. Říme, já se směji tobě! Ho ho ho! Ho ho ho! I pak tvé jméno křičím! Ho ho ho!
Ho ho ho! A za každým „Ho!“ tvé jméno dím!

XVIII.

Další dělo plachetnici Času v ústrety tučet šampionů svých vyslalo na povel můj. Kdy nejlepší jest doba k tomu, co vykonati já si přeji? Kdy? Kdy? Kdy nejlepší je? Kdy? Palte, kancóny mé pilované! Palte každá čtrnáct kulí! Palte! Palte! Žádné slitování! Třísky jen chci vidět plouti po polích poseidonských! Třísky jen!

Dřevěné střepy coby hřeby zřeny v papíře byly ponořeny a o děle, jež loď na díly rozdělilo, děly:

Řekni mi, světe, největší kdy tma je?

Řekni mi, pravím, řekni mi, co víš!

Světla kdy láska chladem tím zlým taje?

Řekni mi, řekni! Kdy vztyčit mám kříž?

Kdy vrazit hřeby mám světlu do dlani?

V jaký čas hrot kopí bok nejvíc raní?

Prozrad' mi, žádám tě, taje ty steré!

Prozrad' jich! Vzyvám tě, ach, Lucifere!

Pravil pekel kníže,

chlad největší, ví že,

svázán světa plánem,

vykrádá se z hrobu

v jednu jenom dobu

těsně před vším ránem!

Jablka! Jablka rozsypala se! Rozšlapu sladkých těch vředů! Rozšlapu! Rozšlapu. Tři šátky po jablcích třech v blátě jako prasata rochní se. Necht' také prasata jich sžerou! Kdo jiný, než prase žrát má, co jiné než hořké jest? Co hořké to řeže krev! Co krev řeže, to tříbí jo! Co hořké to v krvi tříští slabost a stínem sivou sílu síle statné dává!

Kým jsi pro mě, ty, který čteš? Co pohledáváš tu? Bavíš se? Bavíš se? Bavíš, ach, bavíš? Věz, zhýralý ty prachu prázdný, prostoto ty pranicotná, pro tě duch můj neučiní více

než vyhrkne síru již flusne do ksichtu tvého bezduchého. Kým jsi pro mě? Kým jsi? Kým?
Vždyť ni pro sebe nejsi nikým než existencí zchátralou a na chátrání v polích věčnosti
odkázanou. A ty? Co ty? Chceš znát mě? Poznej sebe! Sebe znej! Znej sebe, špíno, znej se!
Znej!

A zmiz. Zmiz odsud. Zmiz, co pohledáváš zde? Zmiz, zmije zrádná! Zmiz z mého
zámku, zrúdo nízká! Zmiz! Zmiz, hmyze zvráceny! Zmiz, ach, zmiz ze stinných polí duše mé!

XIX.

Burcoval! Burcoval! Já nenávist svou burcoval! Já, Poseidon moří hněvu, zaříkal vody nitra
svého! A burcoval jich, burcoval! Vstaň, vlno! Povstaň, stíne ukrutný! Vstaň a prostup tělo
mé! Zaplav mé žíly sírou svou! Nechť hoří tvé vodstvo v řečištích mých! Tak burcoval jsem,
burcoval! Burcoval, hoj, burcoval! Já burcoval jsem tak nenávist tu svou!

Takhle:

Tebe vzývám, Ohni krutý!

Tebe vzývám, vzývám víc!

Vzývám tebe, Stínem zkutý!

Vzývám tebe, vzývám víc!

Mou slabou krev posilni žárem

a v srdce mé své srdce vlož!

Mé zraky vyrvi z důlků mých

a vlož mi do nich pekel brož!

Krutosti, krutosti, krutosti zlá!

Kdo vzývá tě více, ach, více než já?

Nebo snad více, ach, více tě zná?

*Mně sílu svou, tu sílu svou dej!
Mé útroby hněvem svým, hněvem svým hřej!
Mě protkni, protkni mě stínem. A do žil ho vlej!*

Pche.

10 500 500 500 500 500.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

XXXIII.

*Mou mysl mámil šal, mam, klam
já stál jsem proti nim jen sám
ptal se sebe: Utéct kam?*

*Mou mysl mámil hněv, zášť, stín,
pach nenávisť z kyslých vín
a klín všech pomsty konkubín:*

*Ve střed světa vstoupil jsem
ach, jak chladná byla zem!
Čerň plála nebem, temná, zlá.
Lucerny záře tichá, mdlá.*

*Ve střed světa vstoupil jsem
se svým stínem, se svým zlem.
Nebe krví, krví plá,
kde byla záře tichá, mdlá.*

*V sám střed světa, jímž je Řím
se zřím ostrím tnouti, zřím.
A kde střed světa bezbožníku?*

*Ve vlastním srdci jeho jest,
jež samá špína, klest a lest.
Tam střed světa bezbožníku.*

*Ve vlastní srdce nůž jsem vhnal.
Krev se řine, bude dál.
Krev se řine, bude dále.
Řine, řine, stále, stále.*

*Krví se zalil bílý mrak.
Obloha rudne v rudý mák.
Obloha rudne, rudne růží
a srdce mé se hanbou úží.*

*Ten mrak, jenž dosud bílý byl
ten krví svou mě políbil.
Ten mrak, jenž bílou vlnu měl,
ten o spáse mi v srdce pěl.*

*Ten mrak tak bílý, běloskvoucí,
nyní v krvi, v ní tonoucí,
ostří mi vyňal z osrdí.*

*A zasadil je ve svůj bok,
z něj vytrysk' pramen, žití mok.
On vzhlédl na mě, vzhlédl, dí:*

*„Nůž z tvého srdce, přejde v mé,
ach, chlapče můj, dožil ses dne.
Rozbřesk smývá, smývá noc.
Tma nemá víc nad tebou moc.“*

*Mé žily dřív tak horké hněvem,
nenávistí tepající,
zality jsou krásou, zpěvem.*

*Mé žily dřív tak chladné záští,
nemrazí srdce již mi více.
Zbaven jsem všech padlých vášní.*

*Mé nitro prohřál lásky zpěv,
jenž tónem svým vypálil plev
a květů vsadil sazenice.*

*I květ ten každý, který vzkvět
v mých prsou, vešel i ve svět.
Dál pnul se! Neznal hranice!*

*Tak v úsvit, který přines' dne,
já vcházel jsem, on vcházel v mne.
Ten úsvit, v který vcházel jsem,
byl jedním s Tím, kdo spasil zem.*

*Ten jeden, který spasil zem,
byl v nitru mém, bych viděl dne.
Ten jeden, pro nějž živý jsem,
sám sebe střetl skrze mne.*

*Sám sebe střetl, ač se znal.
Nemusel a přec život dal.*

*Sám sebe střetl, Bůh můj, Král
a život dal! Ach, život dal!*

Bratře, či sestro, jenž čteš zповěď života mého, dovolíš snad básníkovi, by, než k výkladu kancóny této přistoupí, porozpravil se s omluvou na rtu o čtyřznělčí předešlém. Snad „čtyřneznělčím“ zvatí bych těch ohavností měl.

S upřímností v srdci svém, jež dlouhý čas si do nitra jeho cestu hledala i skrze zázrak shůry vešla v něj, já nešťasten ve štěstí nově nabyvším jsem pro rety pera svého, jež trpěti tíží srdce, ana nenávisť sluje, muselo a zpraviti tebe, och, čtenáři drahý, ty ucho, jež nehodníku, jímž já jsem, naslouchá, jalo se o trýzních mých. A pro tuto upřímnost, která ztekla bránu kůže mé i vtekla v ránu růže mé, křísíc srdce, srdce mé, nenávisť soužené, mne jakýs popud, popud pne, bych zavrhl noci, vyznal dne.

I učiním tak, vstříc pnutí svému. Z úst druhých, ne mých tak, praveno bylo o znělkách, že o nenávisti v nich se dočíst jen stěží lze, přec o ní mají zpravovat. Vězte, bratři, sestry draží, doposud mě z děl těch mrazí, rád, ach, rád, bych nazpět vešel i upravil je dle libosti, však nelze tomu učiniti tak. Nenávist, již dle úst druhých, ne mých tak, neodhalí cizí zrak, ujde lidem v znělkách mých i nesklidím více nežli smích. Sám myslím si tak, ač má ústa v tomto dosud mlčela. I proto říkám následující: Navrátil bych rád se i upravil čtyřznělcí to, by každý nenávist z nich cítit mohl i vžil se do žil dávných mých, jimiž proplouval jenom hřích, ach, hřích. Není však to prosté tak, neb děsí, děsí, děsí mne, co psal jsem a cítil se jak. Není to však lehké tak, neb svírá, svírá, svírá mne úzkost, již pocítím, jen když alespoň na chvíli pomyslím na přepis znělek těch. Mne svírá, svírá, svírá hrůza, vlas mi padá, když pomyslím na návrat do citů těch, jež měl jsem v době, kdy znělky ty já psal. Odpustí snad čtenář můj, že nemám dosti sil, abych ty staré sloky upravil. Věř, snad nezdá se tobě či jiným, že o nenávisti vpravdě vypráví čtyřznělcí to klaté, avšak když psal jsem jej, já sužován jsem temnem byl. Já sužován jsem temnem byl. Já temnem byl jsem sužován. A to temno, temno, temno... To temno, temno bylo mnou, já temnem tím, tím temnem byl. Tím temnem, temnem, temnem byl.

Proto žádám tě, čtenáři drahý, o pochopení. Snad sám dojmů dojdeš, že čtyřznělcí to nedosti o nenávisti hovoří. Měj však, žádám tě, na paměti, že má mysl poskvrněna v psaní běhu byla jí a že již nemohu v znělky ty navrátit se, neboť nechci sobě tu dobu přetěžkou více připomínati.

XXII.

Sedě s přáteli, již srdci mému blízcí jsou, kterak luny třpytu blýskání měsíce jest blízké, já v mysl svou se pohroužil. Pro krásu, kterou jsem pocítil, v těch zřeních, jež jsem zřel, ach, pro krásu tu můj duch se v štěstí rozplynul. Můj duch se štěstím stal a štěstí se zase stalo jím. On z nitra mého vyšel, setrváváje v nitru mém. Všude byl a jen ve mně přec. Ach, děl jsem, děl jsem, děl jsem, děl: „Tot' štěstí býti člověkem! Tot' štěstí míti tento dar! Tot' štěstí, štěstí, štěstí to!“ Tím darem pak myšlení jest, jež květem je, jež zříváš kvést. Jež květem je, jež v hlavě zříš stále, stále, stále zříš. Zříš stále, stále, stále kvést. A co květu dáš? Dáš vláhu mu, či plamen peklem plápolavý? Co dáš mu? Co dáš květu svému? Co dáš mu? Co dáš světu svému? Já zřel jsem v den ten květ ten plavý, já zřel jsem v den ten květen hravý, já zřel jsem rosu, vláhu též! Ta rosa vládla životem. Ta rosa, ach, jest život sám. Ta chladí, chladí, chladí,

co horké kdysi bylo! Ta chladí nitro mé. Mé nitro časem dávným tolik spálené. Mé nitro, nitro mé. Mé nitro chladí. Chladí mne. Mne chladí... Krása... Ach, jaká to krása. Jaká to krása, roso má. Roso milá, roso má. Má milá, milá rosenko. Děkuji...

O těch darech, chtěl jsem psát, avšak nízkost má mi bránila. Však požádal jsem s hlavou k nebi vztyčenou a další dar jsem dostal, an zrakům Tvým, příteli drahý, teď já bych předat chtěl:

*V domě, který ohněm mřel,
tíseň jen, jen tíseň zřel.
Tísni jen, jen tísní žil,
kdo zraky své v něj pohroužil.*

*V domě, který bolem plál,
trýznil stín, stín trýznil dál,
trýznil zrak, zrak trýznil těch,
již zřeli mě, mě v bolestech.*

*Dnes v domě tom, již není nic,
co žhnulo by snad víc než svíc.
Přec není vnitru halen tmou.*

*Dnes v domě tom již není bol,
teď motýl tam a žádný mol.
Prostoupil Kristus mysl mou.*

Výklad znělky této započít bych omluvou chtěl. Snad odpustíš mi, že levici začleniti jsem opomněl. Nedokonalost mně vlastní zahalila vůli mou a rozkryla tuto notu její až po odpění znělky svrchu řečené. Teď ctím, co vyšlo z osrdí mého, v němž nebe, na jehož tváři má oka spočinula, než psáti jsem se jal, dlí. Neboť nejniternější to nitro mé mým není, avšak jedním s Jedním jest, anť On tento střed ve střed mě nový dal, jímž On je sám. A pro ctění toto, ano k daru Dárce upírá se, já ni čárky v znělce té nepozměním.

Znělka přenáškou o mysli hovoří mé, jež hořícím domem zdála se pro žár neutuchající, anž trýznil, týral duši mou. Já v tom čase temným borem šel, šel v ševlení a v šumu šel. Ten šelest, šum a ševlení mě vhnali, vhnali, vhnali v klení při jakémkoliv zamýšlení. Zrádné

vrány šerých širých borů smály se mi. Smály se tomu. Zvrácené jejich zraky, zrudné též, též se smály tomu. Zrádné jejich zobáky trhaly černou nebes kutnu, když smály se tomu. Když se smály, smály, smály v příbojích deště, v třescích hromů. Já peklem plál jsem v deštných borech. Perem drápal ve svých bolech. A trpěl, trpěl, trpěl. Trpěl při každém pomyslení. Celý svět byl, ach, příteli drahý, celý svět byl bolestí. A myšlenka? Ta v něm mukou, mukou zlou... Zlou mukou, kterou Zhouby tkou, svou rukou zlem mým oblezlou. Zlem mým, jenž kdysi coby svou duši jsem jim zaprodal. I ony z nití mého žití, anyž černí v černí jen a stín se stinný mění, utkaly plátno nebeské klenbě. Tak noc panovala nade mnou stále. A neboť hluboká má zášť ta byla, každá nitka noci v mou myšlenku se vpila pro nekonečnost svou, jež ustrnout jí zamezila. Tak nocí jsem byl a nocí byl hnán. Ve věčné smyčce zamotán. Neb s každým novým dušemihem, jenž černý byl a černí též, Zhouby více vláken měly, mě v moci noci držíce, nutíce mě noci nitě skát.

Tu vpadla kapka rosy ranní. Vpadla do mých zprahlých dlaní. Do půdy rukou mých, jichž očistila chladem, ladem lada a lad těch stáda, život dala, dala ráda. Sám Vysoký do mých rukou rosu klada, vstoupil v ně, s Ním Jeho vlada. Mých rukou rány zhojené, dřív tak bolné, nyní ne, sémě pravdy pojaly. Země, prav mi, óda-li může stačit k vyobrazení štěstí, ano mou duši prostoupilo? Země, půdo, hlíno dlaní, jež svými slovu, prav mi, prav mi, znovu, znovu, jak štěstí vyjádřiti mám z květů, které zřítí růst já z tebe mohu? Květů, jimž rosa matičkou jest a jež v němé úctě vždy budou míti. Květy ty v mou mysl vešly, ji oblažující. Má mysl od té doby zahradou v rozpuku jest a prachem, suchem, žarem trýzněna není více. V zahradě myslí mé od doby té, dlí vláha, rosa, klid a mír, jenž slove slovem jediným, jediným, ach, jedním jen: Kristus! Kristus! Kristus, an srazil noc a vyzdvih' den!

Poslední tóny listu podznělečného o Kristu, jenž verš poslední protknul mocí svou, ach, jménem svým, se rozezní. V nitru byl, hluboko v něm, v něm vláhou hladil vyschlý keř, keř vyschlý a v něm mrtvou zvěř dechem svým, ach, žitím tím, oblažil, když v chřípí zářné střípky krás láskou vnesl, vnesl zas. V tom čase půda suchá myslí mé hluchá byla pro stinné časy dávných dob, smutků, záští a porob. Pro šalmaj, ana lásku pěla, pro tón její, anž květně děla a který Kristovo jméno nesl světem, pro šalmaj tu, mé sluchy hluché byly, ač naslouchat jí já bych si přál. Vstoupil ve mně, Bůh můj, Pán, by mou duši o se zpravil. On ta šalmaj, šalmaj ta, jíž, pro šal a mam, ach, klam též tak, já máj, ach, květen ten, jímž Krista jméno jest, jsem neuzřel. Bylo to až později, kdy já poznal štěstí strůjce svého, vláhy dárce nebeského, jméno Jeho, Jeho jméno. Přec v znělku mou vbloudil přesvatý ten tón. Nemohl jsem si, čtenáři milý, pomoci, já musel o Ném v pravdě pojednati a Ho náležitě osloviti, ač v době minulé jsem neznal šat, jímž halí velebnost svou. Jeho Honosný, Výsostný Háv.

Než zakončím tento list svůj podznělečný, já zpraviti tě, drahý, musím o zázraku, jehož lesk dopadl v mysl mou pro velkolepost Boží. Znělka, již napsal jsem, pravou jest, pročez levicí svou o kráse té já popsati nedovedl, an Pravice Boží, kterážto v pravdě dlí a pravdou jest, mého pera chopila se. Tak zázrak Boží v papír se vryl, ač malost má prve si jej nevěšila a o něm jako o chybě, za níž omluviti se je třeba, v odstavci prvním pojednala. Onou pravicí já tedy psal, nikoliv však pro vůli svou, spíše pak skrze prozřetelnost Páně. I odhalil jsem až nyní, až později, taj ten zázračný, který Pán pro mě i tebe, čtenáři mě tolik milý, Bůh můj, Bůh náš, skryl. Ach, jak jen krásný je! Ach, jak jen krásný Bůh náš jest!

XXIII.

Ač předcházel znělce, kterou praviti jsem jal se níže, čin Boží, o němž těžko tě, čtenáři, zpraviti pro jednoduchost mou, všem lidem vrozenou, mohu, vypovím, jaké větvi kmenem byl. Ta větev čtrnáct listů má. Z nich každému v žilách život běží. A by mízu žil byl básník brkem z básnit mohl, musel dřív ve vřídle záře z Boží tváře tříti dřívko, jako zříváš z křídel křídly píti z kalamáře. Pročez modlil jsem se a Pán můj písni pero požehnal:

*Z očí očka zrobils mi,
z nočních můr pak milé sny.
Pro tvé Slovo skály bdí
a slunce láskou rdí se, rdí.*

*Neznal jsem než kamení,
to však pokrýls zelení
a tvůj hlas mi v hlavě tká
zrak, bych zřel v něm člověka.*

*Každý zámek znát jsem chtěl,
velkolepost, kterou pěl,
jeho slávu, svit a sílu!*

*Avšak slepý k synům děl
zřel jsem v zámcích mrtvých těl,
pro něž chlad jsem cítil v týlu.*

Nelehko bude vysvětlovati se znělka svrchu odpěná, neboť mnohé v sobě kryje. Pnut však prut, jenž láskou zkut byl, zas v srdci mém stvořitelkou svou, slavnou spásou samou, jest. Bylť ze spaní sličnou paní tou vehnán v psaní, anož první saň i stou v tuhém klání sklálo, sklálo zlou. Tou saní všechno černé jest, co v pekle čpí, co nezná hvězd, co ač nespí, má zatměn zrak. A tento pták, ten havran krutý, krví jen, jen krví zkutý, toto zlo, zlo neslýchané, tato saň, již zve bol „pane“... zmírá. Zmírá vždy, když duše vzplane pro jméno spásy, jméno zvané: „Kristus“! I to jest, proč spása sama sestoupila z nebes k prstům i peru mému. Bych o Kristu perem pěl, zvon jeho jména rozezněl. Každý list na větvi znělky té kypí mízou, mízou tou, již bystří znají, „Pánem“ zvou. A ač malý, nízký, v duchu sláb, já mohu být a též se zdát, ach, musím, musím o Něm pět, o kapce každé povědět.

List šalmaje znělé první o přeměně zraku praví. Kdy očko, coby hled ten malý, zřítí může, co očím běžným skryté jest. Druhý pak první v světlo staví a svitem svým stín nevědění prosvěcuje, jej ze světa sprovodiv, ana praví: „Požehnaní chudí na zraku, neboť jejich pravá krása věci jest. Anžto, kdo znát chce milé sny, ten, co malé jest, dříve zřítí musí. Ježto z malého sestává velké, pročez z malého se stává velké a není malým víc, neboť na jeho bedrech zbylé cihly stojí. I tak velké v malém, ano malým není víc, zrcadlí se i v něj vstupuje v celistvosti své. Celistvost velkého v malém obsažená, jest živým obrazem svým – v malém je velké obsaženo celé, mírou plnou, pročez je-li malým hnuto, velké se jiným stává. Jednota ta mezi velkým z malého a velkým v malém jest plný obraz, ježž člověk zřítí musí, chce-li zřítí. Kdo zraky má pyšné, tomu se malé ztrácí, neb pýcha se se snobstvím snoubí, pročez velké se novým malým stává, neboť bez malého není ničeho, z čeho by snad velké mohlo sestávat. Malé však jest možností plné, i čím menší jest, tím méně chyb mít může. I nejmenší ta cihla možná, která ze světla musí být, anžto, co k dobru jíti chce či může, to z dobra samo vyjít musí, veškerou možnost světa skýtá. Tím skrze možnost svou, jež nezměrnou téměř zdá se být, neb z této cihly vše jiné zkuto býti musí, největší je ze stvoření hmotných. A pravím „hmotných“, neboť člověk sám nedělitelnou cihlou jest, jež vždy se jiným lišit bude. Ach, jaký to zvláštní tvor byl Boží rukou uhněten! I tedy každý střípek světa otisk slávy Páně v sobě nese, pročez i v cihle, ana zlou se jeví, vždy dobro vězeti musí, i co špatnou ji činí, toť není více, než uskupení zlé těch dílů dobrých. I očkama lze zřítí malé i velké, odstoupíme-li. Oči proto noční můrou jsou i očka milým snem.“

V listech následných čtyřlístku prvého dočísti můžeš se, příteli milý – a věz, že přítelem mým vskutku jsi, došel-lis až sem po cestě života mého, - o činech, jichž náš Král je schopen i které ni v nejmenším obtížnými se mu nezdaří.

Byly-li by libé listy lip let prsty, pak byly by políbili je dávno andělé i prstenem pečetním by v rok coby obálku je zavřely. I obálka druhá znělky této, čtyři dcery má. Dcera, pro niž ptáci písně pějí, tráva bují i květ s větrem v závod kvete, Vesna zvana, první z nich, vlídně praví: „Život byl než hoře. Prázdné hoře beze smyslu. A prázdnota jeho podržena jest kamennou pouští, v níž nic než trápení.“

Sestra její, matka Artemidy, střelkyně šípů zlatotrúnné, i rodička stříbrnolukého Apollóna vládce, jí na to hned odpověď dává: „Co beze smyslu bylo, to významem září a z mrtvého živým jest.“

Třetí z nich, Jeseň slovouc, jednohlasně s Moranou, sestrou čtvrtou, vece: „Co černé se zdálo, to s okem čistým čirým jest. Co prázdné se zdálo, to s okem čistým plné jest. I tělo v sobě více má než tmu, neb nosí v sobě člověka.“

Nezlob se, příteli, avšak zbytek snad již chápati sám můžeš, i netřeba mě k výkladu tříverší těch dvou.

XXIV.

Čas, zdá se, nastal, bych pravil ti pravdu o obrácení mém. Pravdu, která nijak pozměněna nebude, avšak vypovím všeho přesně tak, jak událo se. Užiji-li přenášky, pak věř, že světlem prosvítím ji, bys, příteli můj, čirý mok skutečného pítí mohl. Ač posmutněn nyní jsem, ach, radost, která mě jímá pro Boha, protíná chmury, by k uším otevřeným doraziti mohla. Ana láska živena je doufáním, jemuž víra je matkou a věz, že víra ni doufání, neopustí duši mou, pročež vždy lásku budu dáti chtít. Lásku čistou, čistou a neposkvrněnou mrzením svým, jež pomíjivé je, zvláště pak v porovnání s radostí, kterou Bůh v mé srdce vlil i ana věčná jest.

Než však sepsati znělku i výklad k ní jmu se, která co prst Boží projasní tmu, ana můj původ halí, já vyznati se tobě musím. Lehce však. Hříchů pln je člověk i nejinak jsem já. Pro nízkost svou, já Krále o milosrdenství žádati mnohokrát musel. Ve zpovědi uchýlení jsem hledal a našel tak. Černokutný služebník Boží pro můj hřích, an Bůh mi v bezmeznosti lásky své odpustil, mi k pokání růženec se modliti přikázal i ve vodu vstoupiti, jejíž chlad řezavým bude. Řezavým, by zchladil hlavu pro smilnost hořící. Nyní tedy jdu i, jak přikázal činiti, učiním. Až z cesty bolestné, v níž Kristu budu věrným soupoutníkem, vrátím se, čistým brkem opět budu psáti moct a o Jeho slávě s pokojem v srdci, jímž inkoust knihy této protéká, tě, drahý, zpraviti.

Ač tedy čas vícery protekl hrází prostoru, než výše očekával jsem, pravím:

*Můj zrak byl zkalen zlem
i bol ho ťal i ve tmu vhnal,
neb ve tmu dřív on zřel
pro srdce mého zášti šlem.*

*Lazaret duch můj znal,
ted' muk jen pln v něm s tělem mřel
zasazen tuctem střel.
A zmíral, zmíral, zmíral dál!*

*Pak stále s trýzní v srdci svém
se slepým okem též
pod zem felčarem vyslán jsem.*

*Kulhaje nazpět vzývat vjem
v tu říš, již vládla lež,
jsem pěl svůj vlastní rekviem.*

Výklad znělky této vyobrazením pouhým bude, neb, co událo se, dosti krásné je samo o sobě stojíc, i netřeba jest zkrášlovati toho.

Teď, když vyprávěním dlouhým i složitým jsem skryl, co nejnítěrnější paměti mou jest, mohu se ponořiti v upřímný výklad nepozměněné pravdy, která udála se mi. Nechci jít příliš daleko v minulost, a proto započal jsem znělku svrchu řečenou lazaretem, který je nejmocnějším počátkem věci této. Pro své mnohé hříchy jsem oslepl na jedno oko. Tato slepota vnější následovala jí předcházející slepotu vnitřní. Má duše v té době neviděla dále než za svou vlastní žádostivost, pročež byl jsem Bohem raněn krom duše (kde ranil jsem se, spolu se Zlým, sám) i na těle. Bolest to byla ukrutná, i donutila mě, bych po sedm dní setrval v místě, které po Kristovu příteli sluje. I tak jako on, i já měl z mrtvých vstát, skrze Krista, našeho Pána.

Když však z lazaretu propuštěn byl jsem, já nazpět v Babylon se ještě v den ten samý dal. Bylo tomu, myslím, třetí den po Velikonocích, které jsem nikterak neslavil k pohaně své.

Nyní však, řekl jsem až příliš i nehodno by bylo křesťana správného, by pokračoval ve vyprávění věci této, necítí-li Boží prst, kterak mu cestu ukazuje. Posečkám tedy i v modlitbách budu setrvávat, dokud Pán mi dalších kroků nezjeví a zda-li bude vůle Jeho,

bych pokračoval v této věci své, a tedy v upřímném hovoru k Tobě, čtenáři drahý, o Velikosti Páně, anaž přetvořila kamenné srdce mé v měkké, schopné milovat, skrze záznaky mnohé, v nichž shledával jsem Boží skutky (a stále shledávám, i shledávati vždy budu, dá-li Pán). Velice niterný je tento hovor můj k Tobě, příteli, i nejsem jist si, zda dobrý, pročez, jak výše pravil jsem, mysl svou v Královo ticho pohroužit musím, bych slyšeti mohl hlas Jeho, který světlem ve tmách jest. Nezlob se, nevrátím-li se k věci této ve znělkách dalších. Bude-li mi řeč tato Pánem odeprěna, snad navrátiti se k ní moci budu v knihách jiných, jichž v celku třiatřicet bytí má ku počtě Krista Krále. Pro nyní tedy upouštím od původního pnutí svého. Sbohem.

XXV.

Znaven těžkými řečmi, kterých pln jsem stále, s lehkostí pohlédl jsem na svět, an přede mnou se skrze milost Páně rozevřel. Když očka se klíží člověku, oslepovány jsou a cihly zámků poté obtížné jest zřítí, ba co více – zamyslet se nad nimi i obdivu kýženého jim věnovati téměř nemožným se zdá i nemožným v plnosti jest. Nevíce však budu proplétat se ulicemi myšlení i propovím znělku, již matkou lehkost bytí jest, která v dobách okaklihů všech složitostí straní se.

Ze zahrady do zahrady

vede kamenný most.

Pod tím mostem řeka teče,

a o ní pěje drozd.

Od člověka ku člověku

vedou kameny slov.

Pod těmi slovy láska dlí pak

a o ní štká sbor sov.

Nad hlavou každé duše létá

blankytné sukno s mraky.

Hlavou též, ach, hlavou taky!

*A každý mrak, co Boží věta
svým deštěm svlaží stejně
každého z nás, tak jako ptáky.*

Znělku tuto nebudu rozebírat, neb, jak pravil jsem dříve, straniti složitostí člověk se občas musí.

XXVI.

I předsevzal jsem si vypověděti znělku o řádu a jeho opaku, jak bylo mi vyjeveno. Zvláště pak o tom, jak prvý druhým a druhý prvým se často může zdát v rozporu s přirozeností svou, ač tento stav přirozený vskutku sám o sobě jest. O tom však porozprávěno více bude při výkladu znělky následné:

Dva bratři, každý tvář má jinou.

Jedna tichá, mlčenlivá.

Druhá křičí spousty slov.

Svárem věčným slynou.

Dva bratři, každý duši jinou.

Jedna svárem zdá se živá.

Druhá tišší než-li nov.

Světlem dál se linou.

Kain v hávu Ábelovi duše

s klidnou na rtu lží dí:

„Mou kutnu ‘s vzal!“

Málo však bratrovrah vidí,

že ticho plodí kvítí

a kvítí žere kal.

Znělka přenáškou praví o vztahu řádu k opaku svému, jenž chaos sluje. Bratry zváni jsou zde, neboť protiváhou jsou si. Kde jeden není, druhý je, a kde druhý není, první je tak, jako tma nepřítomností světla bývá a zima tepla právě tak.

Chaos často odívá se v háv řádu a naopak řád mnohdy býti chaosem se zdá. Toť jest, anžto řád vede k větvení, různorodosti, která zdát se může oku nepečlivému bezpodstatná – nemající podstatu, kořeny – plovoucí ve vzduchoprázdnu. Řád však podstatu zákonitě mítí musí, jelikož květy jeho pučí z ní. Každý květ tento jest onou cihlou svrchu řečenou a právě tak k řádu věčnému vždy se nutně upínati musí. Otec řádu jest tvořící – ten, který tvoří – a zároveň neomezený, anť tvořil z ničeho – není omezen tím, co již je, ani tím, co není. Pro svou neomezenost tvoří prostor neomezenému rozpínání řádu, svých dítek, kteráž pak, jak bylo výše řečeno, v slepých očích, jež zavřené jsou k Otci řádu, pro svou různorodost zdají se chaosem býti. Proto bdíti nutné jest, bychom nevpadli nepozorností svou v představu, že chaos, syn Zlého, světu vládne.

Syn Zlého ten řečený pak často řádem bláhovým může se zdát, ježto vše v jeden šat odíti si přeje. Pro podstatu svou stvořenou, a tím omezenou tedy, anžto nemožno jest stvořenému v nestvořené vstoupit, mimo milost Boží (kterou Zlý odmítá ze všech nejvíce), omezuje tvorbu jako takovou. Omezuje ji a snaží se přetvářeti vše k obrazu svému, který však není, jako u Toho Dobrého neomezená, ale nutně omezená. A to natolik omezená, že omezená nemůže býti již více, jest cihlou dále nedělitelnou (ačkoliv ve znělce dřívější již pravil jsem, že cihly prvotní, nedělitelné, vždy dobré, dobře stvořené tedy, jsou, nevyjádřil jsem se zevrubně ke stvořením živým, kterým Zlý jest, pro něž platí pravidla jiná, než pro stvoření neživé). Pro tuto nedělitelnost svou, která z tuposti zla pramení, neboť nemá jiného přání, než ničiti stvořené pro odraz dokonalosti, který Otce řádu zračí, a tím sraziti Ho, vše v jedno, prach, popel, chce převrátit. V jedno, ano však omezeným je, nikoliv neomezeným.

Mnozí o chaosu hovořili coby o prostoru. Pohled tento nutně špatným býti nemusí, jen jiným nazíráním skutečnosti jest. Já však, spíše než prostorem, silou ho zřím, anžto sám o sobě konáním je ničivým, ano prostor vyvrátiti chce. Prostor pak nutně v řádu dlíti musí, neboť, jak pravil jsem ve výkladu znělky dřívější, žádná cihla není špatná o sobě sama, jelikož stvořena je vždy dobrá Dobrým (je stvořena a stvoření je dobré, je v řádu). A stejně tak, jako jsem dříve pravil o zkaženosti cihel, kdy vnitřní seskládání jejich není dobré, nečiní to špatnými cihly samotné, ani jejich vnitřní části, nýbrž špatnou jest ona síla (chaos), která je „neřádně“ seskládala ve vyšší celek, činice je služebníky chaosu, jenž se skrze ně posléze projevuje. Tato síla, jak opět pravil jsem, (jak bych již pravil vše, hehe,) ze Zlého vychází,

který dobrým byl stvořen, ale zvolil si cestu chaosu, ničivosti, když chtěl být větší, než sám Dobrý a protiváhou mu být, čímž stvořil se ze všech nejmenším, cihličkou směšnou, která k zatracení vésti chce vše i dožene v ně však hlavně sebe sama.

Řád pak je silou, též tak jako chaos, avšak silou opačnou, která vede k budování, tvoření.

Toť klíčem snad dostatečným nejen k znělce ti, příteli, avšak i cihlovým vchodem k zámku myšlenek mých.

Přes mou touhu nepokračovati již více ve výkladu znělky svrchu odpěné, puzen jsem nutností, bych osvětlil některá místa myšlenkového zámku, který jsem pokusil se brkem výše načrtnout, ana budí otázky druhů mých, tvých snad též, příteli, a nepřátel pak zajisté.

I tedy: Slyšel jsem: „Je-li chaos silou, která boří a přetváří z vyšších stvořených celků (zámků) stvořené celky nižší (cihly), je dobrý, neboť nižší stvořený celek v sobě nese více možností užitku, než stvořený celek vyšší.“

Já však říkám, že chaos je silou principiální. Silou, která vede veškeré své konání ke konečnému přetvoření všeho prostoru k libosti Zlého a přetvoření živého v „prostor“ (živé je omezováno na svobodné vůli tak mocně, že se přibližuje „prostoru“, neboť prostor sám vůli nemá). A tedy, že seskládání nižších stvořených celků ve stvořené celky vyšší, může být vedeno chaosem, je-li skrytým či neskrytým pnutím tohoto seskládání směřování ke Zlému, směřování omezující, omezené. Z druhé strany pak: pokud jsou vyšší stvořené celky bořeny v celky nižší, aby tak poté daly vzniknout vyšším celkům jiného charakteru (ať už je motivace jakákoliv) a je to ku prospěchu, k neomezenému tvoření, vychází toto pnutí z řádu a je tedy řádné.

A dost již pro nyní o tomto. Kdo zřítí chce, viz. Kdo slepým chce býti, trhni si parkem xd.

XXVII.

Pnutí mé prvé bylo opustiti po zpěvu předešlém složitosti tak, jako hovořil jsem o tom již v jedné ze znělek svrchu odpěných. Převáženo však pnutí toto pouhé bylo nutností, která vede vůli mou vypovědět o Bohu skutečnost důležitou, již mnozí opomíjí. Skutečnost, kterou opomenouti sobě jsem zakázal, neboť bych pro opomnění její ztratil z očí svých Boha samého. Nyní však, když v psaní úvodu tohoto já vrhl se, vešel v komnatu zámku mého, jemuž ramena jsou půdou, mudrc v čepci střapatém o čtyřech bambulích, každá z nichž barvou jinou se honosí i zakončena jest rolničkou. Holí svou mě po líčku udeřil a praví: „...“

něco, už ani nevím, co. Hehe. Nooo, ale nicméně význam sdělení jeho, jehož slova poněkud zastřena úchechtky i frky těmi řečenými všehodruhu byla, komnatu tu mou vyzdobil. Obraz celý pokoje tohoto nyní jak by pravil: „Hle! Lehkost často lépe pravdu popsati může.“

A neboť žití Boží, anž životem oplývá i životem jest, jest nejsladším z plodů, chci jen vyzpívati čtrnáctinotí o lásce své k Němu, který je živý. Ze znělky této snad vše jasné bude bez většího popisování.

Pročež pak o Plodu plodů perem pravil jsem:

*Zelené, červené, žluté pak též,
lístky ty ze stromů padají.
Kampak ty ptáčku, ach, kam po nich jdeš?
A o čem bratři tví zpívají?*

*Zpívají o Bohu, o Jeho světě.
Zpívají o kráse, o jaře, létě.
Zpívají, zpívají, pro radost svou.
Zpívají, zpívají a k zpěvu zvou!*

*Zpívají, zpívají, stvořil je tak!
Zpívá i člověk a zpívá jak pták!
A zpívá a zpívá a zpívá Jemu!*

*A každá nota ta, která je v nás,
byla v nás vlita již v dřívější čas.
neboť nás stvořil Bůh k obrazu svému!*

Já Ho miluju, kamaráde. Je tak veliký, kouzelný, neprobádaný a neprobádatelný. Jeden a přesto živý! Jak jen je to možné? Zázrak, díím! Zázrak!

XXVIII.

Znělku když sepisoval jsem minulou, v mysli mé pomyšlení vytanulo, jež promlouvalo ke mně a doposud promlouvá takto: „Chyboval by-li jsi, mnohé do záhuby vésti můžeš!“ Tu polekal jsem se přemnoho, rozjímaje nad vším mnou svrchu řečeným. Mnohé z toho vyškrtati

chtěl jsem pro strach, že sváděti druhé od Boha bych mohl. Marností však prohlásil jsem veškeré úsilí lidské a k sobě děl takto: „Já se tady snažím a dělám to pro Boha a pak mi dojde, že to, co dělám, možná není úplně správně. Anebo je? Je, nebo není? No, nevím, že jo. Možná už jsem se v tom i sám ztratil, ale ono, jak je to vyšší než já, tak je hrozně těžký mít v tomhle nějakou „pravdu“. Ona ta „pravda“ tam je, což o to, ale můžu já jí tak dobře pochopit a popsat? Já se tady zkouším to nějak nakreslit, ale namísto mistrovského obrazu mi vždycky zůstane jen uslintaná skica. Hehe! No jo, kamaráde, a tady to máš! Tady vidíš, jak je Bůh velkej! Jak chceš ty, malej, omezenej (ne, že bych byl jedinej, to jsme všichni), jantárek shrnout všechno Jeho dílo nějakou teorií? Jasně, teď mi to přijde, že to tak stopro je a vidím to čistě. Ta vzdělanost přišla z pravdy. Ale chápu pravdu správně? Chápu pravdu takovou, jaká je? A je to pro člověka vůbec možné? Jsou věci, které známe. Věříme, doufáme, milujeme. Ale jsou jiné, které nezbyvá než si domýšlet. Slovo přineslo Slovo. A mimo to donesené? Domýšlíme. Domýšlím správně, nebo prostě povídám? Rád bych říkal pravdu. Usiluji o pravdu. Miluji pravdu, neboť spočívá v Tobě, Pane, a Tebe miluji více než sebe. A co čtenář? Co chudák ten? Snad pravdivost mých výroků může posoudit, až pozná Tebe. Necht' zhodnotí mé dílo v pravdě a s Tebou nad sebou. Avšak necht' ví, že má tvorba k Tobě, Pane, putuje a s mou tvorbou i myšlenky mé, ač často jsem bídny. I necht' zví, že má tvorba v Tobě, coby inkoustu, namáčí svůj brk. Pane! Vždyť konati pro Tebe chci! Odpusť mou malost! Odpusť mou nedokonalost! Mou omezenost! Před Tebou se klaním! Před Tebou na kolena padám! K Tobě se modlím! Odpusť, odpusť, odpusť... A dej, by žily žití mého, jež v papír vtištěny jsou, nehovořili o jiném, než o mé lásce k Tobě! O mé lásce k Tobě a Tvé lásce k tvoru tak bídnému, kterým já jsem. Neboť žádná slova, která pravil jsem výše, nesměřovala k jinému, než o Tobě pronést chvalozpěv. I mé „nápady“. Mé „teorie“ jsou jen ke chvále Tvé. A jsou-li nedokonalé? Pane! Vždyť ty víš, že já sám jsem nedokonalý! Avšak láska má, má láska, jest dokonalá, neboť jest láskou a láskou jsi Ty, který dokonalým vskutku jsi. Má láska je dokonalá, ač já nedokonalý a často slepý k Ní. Miluji Tě! Miluji!“ i poté podivil jsem se lehce nad tím, kolik pravil jsem toho, neb čekal jsem počet slov vskutku nižší. Modlitba ta však silná byla i znenadání přišla se silou statných set koní, pročež nemožné bylo pro služebníka prostého ustati v ní i nemyslitelné též, pro lásku, kterou k Otci modlitby chová.

V milém o marnosti pojednati jsem se tedy jal. O konání zbytečném, jež zbytečným není, když konáno je pod Okem Božím. O Všem, co jest ničím, není-li v Něm a nabývá tvaru až s příchodem Jeho.

Proto zavdal jsem si znělku skouti:

*Slunce zářné není ničím
ani pěni ptáků milé.
Prázdný každý lidský je čin,
prázdná každá chvíle.*

*Samoty pln je každý dav,
každý krok a každá míle.
Zlato hyzdí nejdražší háv,
chudým zdá se králův páv.*

*Čím sladší jablko jest,
tím jeho hořkost stoupá.
Pravice líčí levou lest.*

*A každá nota strohá
když člověk duši koupá
než v krvi Krista, Boha.*

Marné všechno konání jest, není-li v středu jeho Bůh. I zbytečným jest vše, co člověk činí, nejde-li z Boha, skrze Boha, k Bohu. Sklem pak zdá se vše stvořené, každý vjem a úkon každý, skrze něž patříme na Slávu Boží. I sklo to, ač vždy barvu mění, Boha odhaluje nám, jenž neměnným zůstává. I my, stvoření v čas vkleta, v hybnosti věčné, pro věčný pohyb skel zřítí Nehybného Hybatele smíme. Čím však jest okno, když nevede nikam? Čím je to sklo, když nerozkrývá Lásku, již zasel v ně Bůh? Ničím! pravím. Ničím jest!

Každý skutek slouží jen ke slávě Boží, v tom tkví jeho marnivost. Marnivost v Bohu naplněná, jenž není více sebou samou, neboť nazíráním je Skutečného, či ke Skutečného prostředkem nazírání, je-li nástrojem (nástroj však též je sklem tak, jako nazírání samo jím je, neboť nástroj umožňuje nazírat a tím je nazíráním nazírání – sklem před sklem). Jedno pak je, jaký skutek vykonám, když v Bohu smáčím nohy své i mysl svou i se zrakem věčně upnutým k Němu vstříc Jeho slávě kráčím. Každá chyba lidská poté skrze Vzkříšení Jeho v sobě nápravu svou má a chybuji-li, On, jsem-li, jak pravil jsem, mu plně věrný, zalátá okna popraskaná. Kdo však věrný Bohu je, vždy konání své pečlivě zvážit musí, ano i zvažování, zda k Bohu úkon směřuje, úkonem jest i nazíráním téže tak. Tot' vše skrze odpuštění i vzkříšení možné jest. Chyba člověku odpuštěna bude i skrze vítězství nad smrtí, které Kristus vybojoval, vše zlé pomine i v Bohu v dobré se navrátí. Selhal-li jsem tedy dříve, odpusť i ty

mě, čtenáři milý, i pravdu hledej, bys mé dílo zlepšiti mohl i k Obrazu Dobrého jej dovésti blíže mohl myšlenkou svou, která zalátá prasklá okna má. Vždy však směřuj kroky své ku Lásce v Bohu obsažené.

XXIX.

Mnohé v těch dnech usedlo na bedra má i k zemi opět tlačilo mne. Těžkost s tímto žitím spjatá a malost lidská i přes nový život, jenž byl mi dán, dopadá na hlavu mou i dopadati bude, dokud Pán neuvede mne v Království své.

Vržen břemeny v prach ulic tváří napřed, já šat svůj strhal. Strhal šat svůj i pytlouinou zahalil se, která prachem mi byla látkovým. Tu jakýs zázrak zrakem zřen mým byl, mé srdce zjihlé políbil, i v té síle chvíle chvíl všechnu těžkost prachem smyl. Nach ten vlil v mé líce v chvílce té i vložil ve mne lehkost dítěte, skrze kámen, kámen ten, jenž kmene klen jen dává. I toto slavné dílo děl, když v dlani své já držel, měl, pěl, ke mně, ke mně pěl, ten hnědoskvoucí, hnědý běl, ach, pěl, ach, pěl, ach ku mě pěl, mi v duši znělku rozezněl:

Mám kaštan.

hnědý kaštan.

malovaný kaštan

a nemám nic jiné

Mám kaštan

lesklý kaštan

a v tom kaštanu

mám celý svět

Mám kaštan

kaštan do dlaně

svou celou duší, jako dlaní, ho objímám

Mám kaštan

a nic jiného na tom světě.

Mám kaštan a Boha.

Mám kaštan. Jednou ho třeba zasadím a budu pozorovat, jak roste, sílí, kvete, pučí a dává život dalším kaštanům. Ale dnes... mám kaštan. A nevzdám se ho. Všechno jiné jako by nebylo. Není nic než on i On. A až ho zasadím, nebudu se zbrkle těšit, až vyroste. Budu ho pozorovat v každou chvíli jeho žití, jako matka své dítě. Budu se tázat, kým bude. Budu se tázat, zda vše dobře dopadne. Budu se tázat a tázat, ale k tázání... k tázání si budu uvědomovat, jak krásná je to chvíle. Jak krásná je to chvíle být s tím kaštanem a nemít nic více. A čím košatější později bude, tím lehčí bude mi zapomenout, jakým byl kdysi. A snad i proto ve své dospělosti mladé plodí. Abych se podíval na jeho kaštanové dítě a vzpomněl si na strom, a kým kdysi byl. Že plodíme, čím byli jsme. A snad i, že dobrá země dává dobré plody.

A vrátím se tak zpátky k zámku, neboť kdo neocení kaštan, neocení strom. A pokud příliš toho padá na lidskou hlavu, je lepší schoulit se k malému. Nuznému detailu. Ke chlebu a vodě. A až poznáš chuť chlebu i vody, pak můžeš rajskeho jablka si k chlebu dopřát i jej opatřit máslem, solí, pepřem. Ale všemu čas. Všemmu trpělivost tichou, libou, líbeznou, která sladkou je učitelkou jen tehdy, jsme-li pozorní jejímu výkladu. Jeden tichý doušek vody jest krásnější nad sta hltů ambrózie, jsme-li hluční!

Tak teď už jsem tě zasadil, myšlenko milá. Nyní přej si vidět tě kvést!